

75 OFICERË, NJË SFIDË E PËRBASHKËT PËR LIDERSHIPIN E SË ARDHMES

» faqe 3

DETI I SHQIPËRISË, NJË HISTORI QË MATET ME DIJE, HARTË DHE SIGURI: 25 SHTATOR 1957 – 25 SHTATOR 2026

Deti nuk është vetëm hapësira që shtrihet përballë brigjeve tona. Ai është një pjesë e pandashme e historisë, e sigurisë, e ekonomisë dhe e perspektivës së Shqipërisë. Për një vend me një vijë bregdetare të rëndësishme në Adriatik dhe Jon, njohja e detit, matja e tij, hartografimi dhe siguri i lundrimit kanë qenë dhe mbeten çështje me rëndësi strategjike. Në këtë rrugëtim, 25 shtatori i vitit 1957...

faqe 5

NGA FILLESAT E VËSHTIRA TE INSTITUCIONET MODERNE TË MJEKËSISË USHTARAKE

Historia e Forcave të Armatosura shqiptare nuk është vetëm historia e strukturave, e njësive, e operacioneve dhe e zhvillimit të kapaciteteve ushtarake. Në themel të saj qëndron edhe një dimension tjetër, po aq i rëndësishëm, kujdesi për jetën dhe shëndetin e efektivit. Në këtë rrugëtim, Shërbimi Shëndetësor Ushtarak përfaqëson një nga hallkat më të rëndësishme të ndërtimit dhe konsolidimit të ...

faqe 6

SPORTISTËT E FORCAVE TË ARMATOSURA NDEROJNË FLAMURIN SHQIPTAR NË KAMPIONATIN BALLKANIK TË ATLETËVE MASTER NË CRAIOVA

Craiova, Rumani, shtator 2026. Garat maten me metra, sekonda dhe centimetra. Ka të tjera që maten me forcën për të mos u dorëzuar, me disiplinën për të vijuar përpara dhe me krenarinë për të mbajtur mbi supë një flamur. Në Kampionatin Ballkanik të Atletëve Master, zhvilluar në Craiova...

faqe 13

Stërvitje ndërkombëtare kundër minave ujore në Forcën Detare

Forca Detare, stërvitje ndërkombëtare për sigurinë nënujore

Në Qendrën e Zhytjes të Forcës Detare u zhvillua stërvitja ndërkombëtare kundër minave ujore, me pjesëmarrjen e specialistëve dhe përfaqësuesve nga Shqipëria, SHBA-ja, Kroacia, Italia, Mali i Zi dhe Sllovenia.

Në fokus të stërvitjes ishte njohja me kapacitetet dhe procedurat e zhytjes të vendeve pjesëmarrëse, si dhe shkëmbimi i eksperiencave dhe praktikave më të mira në fushën e sigurisë nënujore.

Aktiviteti synoi gjithashtu zhvillimin e aftësive të përbashkëta dhe rritjen e ndërveprueshmërisë ndërmjet ekipeve pjesëmarrëse, duke kontribuar në forcimin e bashkëpunimit ndërkombëtar për përballimin e kërcënimeve nënujore dhe garantimin e sigurisë në hapësirat detare.

Forcat e Armatosura në terren, në mbështetje të Emergjencave Civile

Baza e Mbështetjes dhe Emergjencave Civile ka angazhuar kapacitetet e saj operacionale në mbështetje të strukturave të Emergjencave Civile, për përballimin e situatave të krijuara nga zjarret në disa zona të vendit. Efektivët e Detashmentit të Mbështetjes Rajonale ndërhyjnë në terren në njësinë administrative Gjinar, Bashkia Elbasan, duke kontribuar në izolimin dhe shuarjen e plotë të vatrave të zjarrit.

Ndërkohë, efektivët e Kompanisë së Tretë Operacionale zhvilluan operacione në Bashkinë Selenicë, ku punuan për shuarjen e vatrave të zjarrit dhe normalizimin e situatës. Angazhimi i strukturave të Forcave të Armatosura në këto operacione dëshmon gatishmërinë dhe kapacitetet e tyre për të mbështetur autoritetet civile në përballimin e situatave emergjente, në funksion të mbrojtjes së jetës, pronës dhe komuniteteve të prekura.

EOD vijon misionin për sigurinë e komunitetit

Efektivët e Kompanisë EOD të Batalionit të Xhenios vijnë angazhimin operacional për pastrimin e territorit nga municionet e rrezikshme dhe garantimin e sigurisë së komunitetit.

Gjatë operacioneve të fundit në bashkitë Korçë, Mat dhe Vlorë, specialistët EOD evidentuan dhe larguan municione të kalibrave të ndryshëm, duke zbatuar me rigorozitet procedurat dhe standardet e sigurisë gjatë çdo faze të ndërhyrjes.

Me profesionalizëm, përkushtim dhe gatishmëri të lartë operacionale, efektivët e Batalionit të Xhenios vijnë të kontribuojnë në mbrojtjen e jetës së qytetarëve dhe krijimin e një mjedisi më të sigurt për komunitetet në të gjithë territorin e vendit.

Efektivët e Regjimentit të Operacioneve Speciale përfundojnë kursin e parashutizmit “Free Fall”, në Turqi

Efektivët të Regjimentit të Operacioneve Speciale përfunduan me sukses kursin e parashutizmit “Free Fall”, zhvilluar në Turqi.

Kjo arritje përbën një tjetër dëshmi të rritjes së nivelit të përgatitjes dhe kapaciteteve profesionale të efektivëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, veçanërisht në fushën e operacioneve speciale dhe aftësive të avancuara ushtarake.

Pjesëmarrja në këtë kurs është gjithashtu tregues i bashkëpunimit të ngushtë ndërmjet Forcave të Armatosura Shqiptare dhe Forcave të Armatosura Turke, në kuadër të shkëmbimit të eksperiencave, trajnimit dhe zhvillimit të kapaciteteve të përbashkëta.

Përfundimi me sukses i kursit “Free Fall” i shtohet përpjekjeve të vazhdueshme për rritjen e profesionalizmit, ndërveprueshmërisë dhe gatishmërisë së efektivëve shqiptarë, në përputhje me standardet bashkëkohore të përgatitjes ushtarake.

Në Komandën Kibernetike dhe Ndërlidhjes u zhvillua stërvitja kibernetike **“Cyber Eagle-26”**, me pjesëmarrjen e specialistëve nga **Forcat e Armatosura të Shqipërisë, SHBA-së dhe Kosovës**.

Në fokus të stërvitjes ishte operacionalizimi i kapaciteteve të “Fly Away Kit”, paketa e lëvizshme për mbrojtjen kibernetike, përmes konfigurimit dhe përdorimit të saj në skenarë praktikë. Aktiviteti synoi forcimin e aftësive të specialistëve për identifikimin, përballimin dhe reagimin ndaj kërcënimeve kibernetike.

Zhvillimi i stërvitjes krijoi gjithashtu një mundësi të rëndësishme për shkëmbimin e eksperiencave, njohurive dhe praktikave më të mira ndërmjet ekipeve pjesëmarrëse, duke kontribuar në rritjen e ndërveprueshmërisë dhe bashkëpunimit në fushën e sigurisë kibernetike.

“Cyber Eagle-26” dëshmoi rëndësinë e trajnimit të përbashkët dhe të bashkëpunimit ndërmjet specialistëve të vendeve partnere, në funksion të zhvillimit të kapaciteteve të qëndrueshme për mbrojtjen e sistemeve dhe infrastrukturave kritike nga kërcënimet kibernetike.

Forca Tokësore ka nisur ciklin e ri të trajnimeve, me fokus përgatitjen profesionale, zhvillimin e aftësive individuale dhe rritjen e gatishmërisë operacionale të personelit.

Në **Shkollën e Trupës** ka nisur **Kursi Bazë i Nënoficerit**, i cili synon përgatitjen e kuadrove për ushtrimin e përgjegjësisë të drejtimit, komandimit dhe udhëheqjes në strukturat bazë të Forcës Tokësore.

Ndërkohë, në **Regjimentin e Këmbëorisë së Veriut (RKV)** dhe në **Qendrën Arsimore Profesionale të Ushtarit (QAPU)** ka filluar **Kursi i Stërvitjes Individuale të Avancuar (SIA)**. Ky kurs synon zhvillimin dhe konsolidimin e mëtejshëm të njohurive dhe aftësive ushtarake të personelit, duke kontribuar në rritjen e profesionalizmit, disiplinës dhe gatishmërisë për përmbushjen e detyrave operacionale.

Trajnimi dhe edukimi profesional përbëjnë një proces të vazhdueshëm në Forcën Tokësore, në funksion të zhvillimit të kapaciteteve njerëzore dhe forcimit të përgatitjes së personelit për përmbushjen me efektivitet të misionit.

“Cyber Eagle-26”: Shqipëria, SHBA dhe Kosova forcojnë bashkëpunimin në fushën kibernetike

Njohuri, disiplinë, gatishmëri: Forca Tokësore në ciklin e ri të trajnimeve

75 OFICERË, NJË SFIDË E PËRBASHKËT PËR LIDERSHIPIN E SË ARDHMES

***Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë çel vitin akademik 2026–2027,
me tre programe studimi dhe me ambicien për t’u shndërruar në
një pikë takimi të dijes dhe bashkëpunimit ushtarak rajonal***

Nga Auditoriumi i Ministrisë së Mbrojtjes, nisi një tjetër kapitull i rëndësishëm në formimin profesional të oficerëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë dhe Forcës së Sigurisë së Kosovës. 75 oficerë kanë nisur vitin e ri akademik 2026–2027, në tre kurse profesionale të Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë. Prej tyre, 65 janë pjesëtarë të Forcave të Armatosura Shqiptare, ndërsa 10 vijnë nga Forca e Sigurisë së Kosovës.

Ceremonia e fillimit të kurseve mbledhi në Auditoriumin e Ministrisë së Mbrojtjes drejtuesit më të lartë të Forcave të Armatosura, komandantë, pedagogë, instruktorë dhe përfaqësues të institucioneve partnere. Në ceremoni morën pjesë ministri i Mbrojtjes, z. Ermal Nufi, shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjenerallejtnant Arben Kingji, komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, gjeneral brigade Altin Kurti, Ambasadori i Republikës së Kosovës në Shqipëri, Sh. T. z. Skënder Durmishi, zëvendësministria Blerina Abrazhda, zëvendësministria Pranvera Skana, zëvendësministri Enkelejdi Joti si dhe drejtues e staf i Forcave të Armatosura.

Në qendër të ceremonisë nuk ishte vetëm nisja e një cikli të ri studimi, ishte një mesazh më i gjerë: Forcat e Armatosura të së ardhmes ndërtohen përmes njerëzve të përgatitur, lidershipit profesional dhe një sistemi arsimor që duhet të ecë në të njëjtin ritëm me ndryshimin e mjedisit të sigurisë.

“INVESTIMI NË DIJE ËSHTË INVESTIM PËR SIGURINË”

Duke iu drejtuar 75 kursantëve, ministri i Mbrojtjes, Ermal Nufi, e cilësoi arsimin profesional ushtarak si një investim të drejtpërdrejtë në të ardhmen e Forcave të Armatosura dhe në forcimin e kapaciteteve mbrojtëse të vendit.

“Asnjë kapacitet ushtarak nuk është më i fortë se njerëzit që e drejtojnë, e përdorin dhe e zhvillojnë atë. Prandaj, investimi në dije, profesionalizëm dhe lidership është një prej investimeve më të rëndësishme që mund të bëjmë për sigurinë dhe mbrojtjen e Republikës”, u shpreh ministri i Mbrojtjes Nufi.

Në një kohë kur koncepti i sigurisë është zgjeruar përtej dimensioneve tradicionale, përgatitja e oficerëve kërkon gjithnjë e më shumë aftësi për të analizuar, parashikuar, bashkëpunuar dhe marrë vendime në situata komplekse.

Kërcënimet hibride dhe asimetrike, zhvillimet e shpejta teknologjike,iguria kibernetike dhe format e reja të konfliktit po ndryshojnë mënyrën se si konceptohet dhe ushtrohet lidershipi ushtarak.

“Arsimi profesional ushtarak nuk është një proces që përfundon me një kurs apo me një diplomë, është pjesë e drejtpërdrejtë e ndërtimit të kapaciteteve tona mbrojtëse”, - theksoi ministri Nufi.

TRE KURSE, 75 KURSANTË

Viti akademik 2026–2027 nis me tre programe të rëndësishme të arsimit profesional ushtarak.

Kursi Themelor i Oficerit të Shtabit (KTHOSH) përfshin 7 kursantë, 5 prej të cilëve nga FARSH dhe 2 nga FSK.

Kursi i Komandës dhe Shtabit të Përgjithshëm (KKSHP) përfshin 49 kursantë, me 45 oficerë nga Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë dhe 4 nga Forca e Sigurisë së Kosovës.

Ndërsa **Kursi i Lartë i Oficerit (KLO)** ndiqet nga 19 kursantë, 15 prej të cilëve nga FARSH dhe 4 nga FSK.

Në total, 65 oficerë të Forcave të Armatosura Shqiptare dhe 10 oficerë të Forcës së Sigurisë së Kosovës do të zhvillojnë këtë vit akademik një proces të përbashkët formimi profesional.

Prania e oficerëve të Kosovës në këto programe merr një rëndësi të veçantë, pasi e shndërron auditorin ushtarak në një hapësirë të drejtpërdrejtë të shkëmbimit të përvojave dhe të forcimit të bashkëpunimit Shqipëri–Kosovë në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë.

LIDERSHIPI QË DUHET TË MENDOJË PËRTEJ FUSHËS SË BETEJËS

Në fjalën e mirëseardhjes, **komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, gjeneral brigade Altin Kurti**, e vuri theksin te përgjegjësia që mbart përgatitja e oficerëve që do të udhëheqin Forcat e Armatosura në të ardhmen.

Këto kurse, sipas tij, nuk janë thjesht vijim i shkollimit profesional. Ato përfaqësojnë një investim të drejtpërdrejtë nga strukturat eprore në oficerët e përzgjedhur dhe, mbi të gjitha, një investim në cilësinë e lidershipit që do të udhëheqë forcat e armatosura të Shqipërisë dhe Kosovës në një mjedis sigurie gjithnjë e më kompleks.

Një prej sfidave të reja që po merr gjithnjë e më shumë vëmendje në arsimin ushtarak është lufta konjitive.

Në Konferencën Vjetore të Komandantëve të Kolegjeve të NATO-s, të organizuar nga Kolegji i Mbrojtjes së NATO-s, lufta konjitive dhe ndikimi i saj në proceset e analizës dhe vendimmarrjes ishin ndër çështjet e trajtuara.

Lufta moderne nuk zhvillohet vetëm në tokë, ajër, det apo në hapësirën kibernetike. Ajo zhvillohet gjithnjë e më shumë edhe në hapësirën e mendjes njerëzore.

Pikërisht për këtë arsye, lidershipi i së ardhmes duhet të jetë në gjendje të dallojë faktin nga manipulimi, informacionin nga dezinformimi dhe emocionin nga analiza.

Në këtë drejtim, stafi akademik i Kolegjit ka punuar për përfshirjen e një moduli të ri specifik për Luftën Konjitive, duke e pasuruar programin akademik me një prej sfidave më të reja të mjedisit bashkëkohor të sigurisë.

NGA AUDITORI NË HAPËSIRËN RAJONALE

Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë nuk synon vetëm të zhvillojë programet e veta akademike. Ambicia është më e gjerë: krijimi gradual i një institucioni që të shërbejë si pikë takimi për dijen, përvojën dhe bashkëpunimin ushtarak rajonal.

Në kuadër të Iniciativës për Bashkëpunim në fushën e Mbrojtjes – DECI, dhe në mbështetje të marrëveshjeve të bashkëpunimit, Kolegji synon të avancojë më tej bashkëpunimin akademik ndërkombëtar.

Në fokus janë njohja reciproke e diplomave, certifikatave dhe kurrikulave, shkëmbimi i stafit pedagogjik dhe i kursantëve, si dhe krijimi i mundësive për një arsimim gjithnjë e më ndërveprues me aktorë vendas dhe ndërkombëtarë.

Ky proces synon ta nxjerrë arsimin profesional ushtarak nga një model i mbyllur institucional dhe ta vendosë atë në një hapësirë më të gjerë bashkëpunimi, ku përvoja shqiptare ndërthuret me përvojën e vendeve aleate dhe partnere.

GJUHA E PËRBASHKËT E ARSIMIMIT USHTARAK

Një tjetër drejtim i rëndësishëm është zhvillimi i programeve në gjuhën angleze.

Në mbështetje të Direktivës së Ministrit të Mbrojtjes dhe

vizionit të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm, gjatë vitit akademik 2025–2026 Kolegji vijoi punën për realizimin e arsimit në gjuhën angleze për Kursin e Lartë të Oficerit, me dy module kryesore: Procesi i Planëzimit Operacional dhe Zhvillimi i Forcës.

Synimi është që në të ardhmen ky kurs të marrë karakter rajonal dhe infrastruktura mësimore të ofrohet në gjuhën angleze.

Kjo qasje hap një tjetër dritare bashkëpunimi për oficerët shqiptarë dhe për partnerët rajonalë e ndërkombëtarë.

Në këtë mënyrë, Kolegji synon të ndërtojë gradualisht një hapësirë ku oficerët të mos marrin vetëm njohuri profesionale, por edhe të krijojnë marrëdhënie bashkëpunimi, të shkëmbejnë eksperiencën dhe të ndërtojnë një kulturë të përbashkët të sigurisë.

NJË KURS I RI NË HORIZONT

Vëmendja tashmë është edhe te niveli më i lartë i piramidës së arsimit ushtarak.

Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë po përgatit praktikatat për hapjen, në mars të vitit të ardhshëm, të Kursit të Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen (KLSM-17).

Synimi është që ky kurs të ketë pjesëmarrje gjithnjë e më të gjerë nga vendet e rajonit, NATO-s dhe më gjerë.

Kjo përbën një tjetër hap në ambicien për ta shndërruar Kolegjin e Mbrojtjes dhe Sigurisë në një institucion me dimension rajonal në fushën e arsimit dhe kualifikimit ushtarak.

“TË JEMI NJË ALEAT GJITHNJË E MË I AFTË”

Në ceremoninë e nisjes së vitit të ri akademik, ministri Nufi e lidhi zhvillimin e arsimit ushtarak edhe me rolin e Shqipërisë në Aleancën e Atlantikut të Veriut.

“Ambicia jonë nuk është thjesht të jemi pjesë e Aleancës. Ambicia jonë është të jemi një aleat gjithnjë e më i aftë, gjithnjë e më i përgatitur dhe gjithnjë e më kontribuues në sigurinë kolektive dhe sfidat e përbashkëta”, - deklaroi ministri Nufi.

Në fund të ceremonisë, mesazhi iu drejtua drejtpërdrejt 75 kursantëve.

Përgjegjësia e tyre, u theksua, shkon përtej një programi studimi. Ajo lidhet me aftësinë për të udhëhequr, për të marrë vendime dhe për të mbajtur përgjegjësi në shërbim të vendit.

“Në uniformë, profesionalizmi është përgjegjësi; lidershipi është shembull; dhe dija merr vlerën e saj të plotë vetëm kur vihet në shërbim të vendit”, - u shpreh ministri Nufi.

Kjo është, në fund të fundit, edhe thelbi i arsimit profesional ushtarak: të mos prodhojë vetëm oficerë më të ditur, por drejtues më të përgatitur për të përballuar një realitet sigurie që ndryshon çdo ditë.

Nga 75 oficerët që nisen këtë vit akademik, pritet të dalin njohuri të reja, eksperiencën të përbashkëta dhe një tjetër nivel përgjegjësie profesionale.

Sepse një ushtri moderne nuk ndërtohet vetëm me kapacitete, pajisje dhe teknologji.

Ajo ndërtohet mbi dijen e njerëzve që i drejtojnë ato, mbi lidershipin që merr vendime dhe mbi profesionalizmin që e kthen dijen në aftësi për t’i shërbyer vendit.

Dhe pikërisht në këtë udhëkryq mes dijes, lidershipit dhe sigurisë, Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë nis vitin akademik 2026–2027 me një mision të qartë: të përgatisë lidershipin e Forcave të Armatosura për sfidat e së nesërmes.

DETI I SHQIPËRISË, NJË HISTORI QË MATET ME DIJE, HARTË DHE SIGURI: 25 SHTATOR 1957 – 25 SHTATOR 2026

69 vite të Shërbimit Hidrografik Shqiptar në shërbim të lundrimit, sigurisë detare dhe zhvillimit të hapësirës blu

Deti nuk është vetëm hapësira që shtrihet përballë brigjeve tona. Ai është një pjesë e pandashme e historisë, e sigurisë, e ekonomisë dhe e perspektivës së Shqipërisë. Për një vend me një vijë bregdetare të rëndësishme në Adriatik dhe Jon, njohja e detit, matja e tij, hartografimi dhe siguri i lundrimit kanë qenë dhe mbeten çështje me rëndësi strategjike.

Në këtë rrugëtim, **25 shtatori i vitit 1957** shënon një datë të rëndësishme. Në këtë ditë u themelua **Shërbimi Hidrografik Shqiptar**, si një domosdoshmëri për sigurimin hidro-lundrimor të anijeve në ujërat territoriale të vendit.

Krijimi i këtij shërbimi ishte më shumë se ngritja e një strukture të re. Ishte një hap drejt ndërtimit të një kapaciteti kombëtar për njohjen shkencore të hapësirës detare shqiptare, për prodhimin e informacionit të nevojshëm për lundrimin dhe për mbështetjen e veprimtarisë detare.

Sot, 69 vite pas themelimit, kjo trashëgimi përbën një kapitull të rëndësishëm të historisë së shërbimeve detare shqiptare.

RRËNJËT E HIDROGRAFISË NË BREGDETIN SHQIPTAR

Historia e hidrografisë në Shqipëri nis më herët se themelimi i Shërbimit Hidrografik Shqiptar. Në fundin e shekullit XIX, specialistë austro-hungarezë dhe më pas italianë, kryen matje dhe përgatitën hartat e para detare të bregdetit shqiptar. Në të njëjtën periudhë nisën të shfaqen edhe elementët e parë të një infrastrukture të organizuar të sinjalistikës detare, me vendosjen e faro-fenerëve në pika të ndryshme të bregdetit. Këto përpjekje përbëjnë një pjesë të rëndësishme të historisë së njohjes së hapësirës detare shqiptare. Por një shtet modern kishte nevojë për më shumë se informacion të mbledhur nga të tjerët. Nevojitej krijimi i kapaciteteve kombëtare, formimi i specialistëve dhe ndërtimi i një sistemi që do ta prodhonte dhe administronte vetë informacionin hidrografik.

Kështu, gradualisht, specialistët shqiptarë nisën të ndërtonin përvojën e tyre. U përgatitën hartat e para zyrtare detare, të njohura si **“paper charts”**, dhe u krijua një traditë profesionale që do të vazhdonte të zhvillohej në dekadat pasuese. Në këtë histori, **25 shtatori 1957** mbetet një pikë kthese.

NJË THEMEL I HEDHUR ME PËRKUSHTIM

Në themel të Shërbimit Hidrografik Shqiptar qëndrojnë njerëzit. Ata që në vitet e para morën përsipër një detyrë të vështirë, në një fushë që kërkonte dije të specializuara, përvojë praktike, disiplinë dhe një njohje të drejtpërdrejtë të detit.

Për këtë arsye, kujtesa institucionale i rikthehet me nderim personelit të parë të këtij shërbimi:

Komandant – Kapiten i Rangut II Arqile Papadhimetri; Zëvendëskomandant – Kapiten i Rangut III Kiço Lati; Shef i Hidrografisë – Kapiten i Rangut III Mersin Shqyp; Shef i Sinjalistikës Detare – Kapiten Teufik Digli; Shef i Sinoptikës – Kapiten Seit Berisha.

Ata përfaqësojnë brezin që hodhi themelet e një shërbimi, puna e të cilit shpesh nuk është e dukshme për publikun, por që është thelbësore për sigurinë e lundrimit.

Sepse pas një harte detare nuk qëndron vetëm një vizatim. Qëndrojnë matje, koordinata, thellësi, analiza, verifikime dhe një përgjegjësi e drejtpërdrejtë për jetën e atyre që lundrojnë.

Një informacion i saktë hidrografik mund të jetë vendimtar në përcaktimin e një rruge të sigurt lundrimi. Një sinjalizim i mirë detar mund të bëjë dallimin mes orientimit dhe rrezikut. Një hartë e përditësuar është një mjet sigurie.

NGA HARTA NË SIGURI

Misioni i hidrografisë lidhet drejtpërdrejt me sigurinë detare. Anijet tregtare, ato turistike, mjetet ushtarake, strukturat e kërkim-shpëtimit dhe çdo veprimtari tjetër detare kanë nevojë për informacion të saktë dhe të përditësuar mbi hapësirën ku operojnë. Në këtë kuptim, hartat detare, udhëzuesit e lundrimit, listat e fenerëve dhe botimet e tjera detare nuk janë thjesht produkte teknike. Ato janë pjesë e infrastrukturës së sigurisë.

Zhvillimi i teknologjisë ka ndryshuar edhe mënyrën se si mbledhet, përpunohet dhe përdoret informacioni detar. Nga hartat tradicionale në letër, puna hidrografike është zgjeruar drejt hartografisë elektronike, matjeve moderne batimetrike dhe sistemeve të avancuara të informacionit.

Ky transformim kërkon jo vetëm pajisje moderne, por mbi të gjitha specialistë të përgatitur dhe institucione të afta të ndjekin standardet ndërkombëtare.

SHQIPËRIA DHE KOMUNITETI NDËRKOMBËTAR HIDROGRAFIK

Një etapë e rëndësishme në zhvillimin e hidrografisë shqiptare ka qenë integrimi në organizmat dhe forumet ndërkombëtare.

Anëtarësimi në **Organizatën Ndërkombëtare të Hidro-**

grafisë (IHO), në Organizatën Ndërkombëtare të Ndhmës në Lundrim (IALA) dhe pjesëmarrja në **Komisionin Hidrografik të Detit Mesdhe dhe Detit të Zi (MBSHC)** e kanë vendosur Shqipërinë në një hapësirë të rëndësishme bashkëpunimi profesional.

Për specialistët shqiptarë, këto marrëdhënie kanë krijuar mundësi për trajnime, kualifikime, shkëmbim përvojash dhe pjesëmarrje në projekte e aktivitete ndërkombëtare.

Ato kanë ndihmuar gjithashtu në rritjen e kapaciteteve teknike dhe profesionale dhe në përfshirjen e Shqipërisë në bashkëpunime rajonale për matje batimetrike, hartografi dhe sinjalistikë detare.

Në një botë ku deti është gjithnjë e më shumë hapësirë e bashkëpunimit ndërkombëtar, standardizimi dhe shkëmbimi i informacionit janë po aq të rëndësishëm sa vetë infrastruktura fizike.

NJË DET I SIGURT ËSHTË NJË PASURI KOMBËTARE

Sot, rëndësia e hidrografisë shkon përtej nevojave të drejtpërdrejta të lundrimit. Ajo lidhet me ekonominë blu, menaxhimin e burimeve detare, mbrojtjen e mjedisit, planifikimin hapësinor detar, aktivitetet portuale, peshkimin, turizmin dhe kërkimet shkencore.

Deti është një hapësirë ekonomike dhe strategjike. Për ta përdorur në mënyrë të qëndrueshme, duhet fillimisht ta njohësh. Dhe njohja e detit kërkon matje, dokumentim dhe informacion të besueshëm.

Në këtë pikë, misioni i Shërbimit Hidrografik Shqiptar merr një dimension të ri. Përvoja e krijuar ndër vite duhet të shërbejë si bazë për modernizimin e mëtejshëm të kapaciteteve dhe për përshtatjen me kërkesat e kohës.

Prioritetet lidhen me përpilimin dhe publikimin e hartave të reja detare, në format letër dhe elektronik; modernizimin e sinjalistikës detare dhe instalimin e faro-fenerëve të rinj; rritjen e pjesëmarrjes në konferenca, seminare dhe aktivitete ndërkombëtare; forcimin e bashkëpunimit me organizatat dhe forumet hidrografike ndërkombëtare; si dhe krijimin e një baze ligjore të posaçme për funksionimin dhe shërbimet e Shërbimit Hidrografik Shqiptar.

Këto nuk janë thjesht objektiva teknike. Ato janë pjesë e një procesi më të gjerë të forcimit të sigurisë detare shqiptare.

TRASHËGIMI QË DUHET TË RUHET

69 vite histori janë një pasuri institucionale. Pas tyre qëndrojnë breza specialistësh, komandantësh, hidrografësh, hartografësh, sinoptikanësh dhe personeli teknik që kanë punuar në një fushë ku rezultati i punës shpesh nuk shihet drejtpërdrejt, por ndihet në çdo lundrim të sigurt.

Pikërisht për këtë arsye, historia e Shërbimit Hidrografik Shqiptar meriton të dokumentohet me kujdes. Emrat e themeluesve dhe të brezave që vijuan punën e tyre janë pjesë e kujtesës së Forcave të Armatosura dhe e historisë së shërbimeve detare të vendit. Një institucion që mbush dekada nuk matet vetëm me vitet që ka pas vetes. Ai matet me atë që ka ndërtuar, me dijen që ka përcjellë dhe me aftësinë për t'iu përgjigjur sfidave të reja. Shërbimi Hidrografik Shqiptar e ka këtë histori.

Nga hartat e para detare dhe faro-fenerët e hershëm, te teknologjitë moderne të matjeve dhe hartografisë; nga një grup i vogël specialistësh në vitin 1957, te bashkëpunimi me organizatat ndërkombëtare, nga nevoja për të siguruar lundrimin, te perspektiva e ekonomisë blu, rrugëtimi i hidrografisë shqiptare është pjesë e rrugëtimit të vetë Shqipërisë drejt modernizimit.

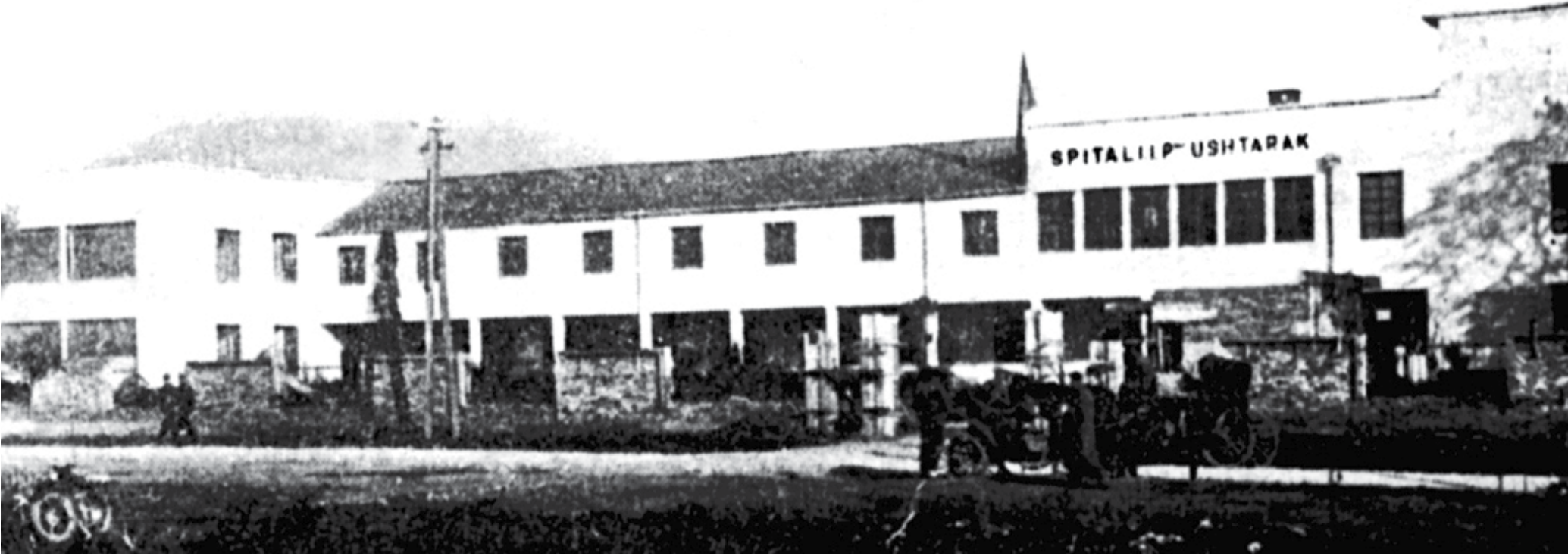
DETI ËSHTË HORIZONTI, HIDROGRAFIA ËSHTË DIJA QË E BËN ATË TË SIGURT

Në përvjetorin e themelimit të Shërbimit Hidrografik Shqiptar, nderimi u shkon atyre që hodhën themelet dhe brezave që e kanë mbajtur gjallë këtë traditë profesionale. Por përvjetorët nuk janë vetëm kthim pas. Ata janë edhe një pikënisje për të parë përpara. Në një Shqipëri që e sheh detin gjithnjë e më shumë si hapësirë të zhvillimit ekonomik, të bashkëpunimit ndërkombëtar, të turizmit, të sigurisë dhe të inovacionit, hidrografia merr një rëndësi të veçantë.

Një det i njohur është një det i sigurt. Një det i sigurt është një mundësi zhvillimi.

Dhe pas kësaj sigurie qëndron puna e specialistëve, saktësia e hartës, teknologjia e matjes, sinjalistika detare dhe kujtesa e një shërbimi që prej 25 shtatorit 1957 ka qenë pjesë e rëndësishme e historisë së detarisë shqiptare.

69 vite më pas, misioni vazhdon, të njohim detin, ta dokumentojmë atë, ta bëjmë më të sigurt dhe ta shndërrojmë në një hapësirë të qëndrueshme të sigurisë dhe zhvillimit kombëtar.

Historia e Forcave të Armatosura shqiptare nuk është vetëm historia e strukturave, e njësive, e operacioneve dhe e zhvillimit të kapaciteteve ushtarake. Në themel të saj qëndron edhe një dimension tjetër, po aq i rëndësishëm, kujdesi për jetën dhe shëndetin e efektivit. Në këtë rrugëtim, Shërbimi Shëndetësor Ushtarak përfaqëson një nga hallkat më të rëndësishme të ndërtimit dhe konsolidimit të ushtrisë shqiptare.

Përpara krijimit të shtetit shqiptar, në kushtet kur Shqipëria nuk kishte një ushtri kombëtare, nuk mund të flitet për një shërbim shëndetësor ushtarak shqiptar në kuptimin institucional të fjalës. Megjithatë, trevat shqiptare kanë nxjerrë figura të rëndësishme të mjekësisë, të cilat shërbyen në strukturat e kohës. Një prej tyre ishte Dr. Ibrahim Temo nga Struga, i cili përfaqëson një nga dëshmitë e hershme të kontributit të shqiptarëve në fushën e mjekësisë dhe të shërbimit publik.

Me shpalljen e Pavarësisë, më 28 nëntor 1912, nisi një epokë e re. Krahas përpjekjeve për ndërtimin e administratës shtetërore dhe të institucioneve të mbrojtjes, lindi edhe nevoja për krijimin e një shërbimi shëndetësor që do t'i përgjigjej nevojave të ushtrisë kombëtare.

Një dëshmi e hershme e këtij procesi është **“Rregullorja e Përkohshme e Ministrisë së Luftës”, e datës 22 prill 1913**, ku përmendet “Shërbimi Shëndetësor” si pjesë e strukturës ushtarake. Edhe pse rrethanat politike dhe shtetformuese të kohës nuk lejuan funksionimin e plotë të kësaj strukture, përfshirja e saj në dokumentet themelore të organizimit të ushtrisë dëshmon se kujdesi shëndetësor ishte konceptuar që në fillesat e shtetit shqiptar si një nevojë institucionale e Forcave të Armatosura.

Nga organizimi fillestar te një sistem i mirëfilltë
Vitet '20 shënojnë një etapë të re. Me konsolidimin gradual të shtetit dhe të ushtrisë, u krijuan edhe kushtet për organizimin më të qëndrueshëm të mjekësisë ushtarake. **Më 17 qershor 1924**, përmendet për herë të parë Spitali Ushtarak me qendër në Tiranë, ndërsa në vitin 1926 organika e ushtrisë përfshinte pesë mjekë ushtarakë.

Hapat vendimtarë u hodhën gjatë periudhës **1928–1938**, kur reformat në Forcat e Armatosura synuan modernizimin e strukturës dhe funksionimit të tyre. Ligji Organik i Ushtrisë dhe Gjindarmërisë i vitit 1928 dhe ligji i vitit 1929 për organizimin e forcave të armatosura krijuan bazën për ngritjen e spitaleve ushtarake në garnizonet kryesore. Në këtë proces, një datë merr rëndësi të veçantë:

26 SHTATOR 1929
Kjo datë lidhet me fillimin e veprimtarisë së **Spitalit të Përgjithshëm Ushtarak** në Tiranë, në një godinë të re dykatëshe pranë rrugës së Dibrës. Investimi shtetëror, me një kosto prej **548.894,88 franga ari**, ishte për kohën një ndërmarrje e rëndësishme dhe dëshmi e përpjekjeve për ngritjen e një infrastrukture të specializuar shëndetësore për ushtrinë.

Spitali do të përfshihej më pas në ligjet ushtarake të viteve 1931, 1934 dhe 1937, duke u konsoliduar si një strukturë e domosdoshme për trajtimin dhe mbështetjen mjekësore të Forcave të Armatosura. Në këtë mënyrë, mjekësia ushtarake shqiptare nisi të kalonte nga një shërbim i nevojshëm në një

NGA FILLESAT E VËSHTIRA TE INSTITUCIONET MODERNE TË MJEKËSISË USHTARAKE

Një histori mbi një shekull përkushtimi, profesionalizmi dhe shërbimi ndaj jetës së ushtarakut

Historia e Spitalit të Përgjithshëm Ushtarak është më shumë se një kronologji datash, godinash dhe emrash. Ajo është pjesë e historisë së vetë Forcave të Armatosura shqiptare dhe e përpjekjes së shtetit për të ndërtuar institucione që i përgjigjen nevojave të ushtrisë dhe të njerëzve që shërbejnë në të.

institucion të organizuar, me personel, strukturë dhe përgjegjësi të përcaktuara.

Emrat që i dhanë jetë një institucioni
Pas çdo institucioni qëndrojnë njerëzit. Historia e Spitalit të Përgjithshëm Ushtarak është e lidhur ngushtë me një brez mjekësh që i shërbyen ushtrisë dhe shëndetit të efektivit.

Në këtë rrugëtim përmenden emra si **major Petraq Popa**, i cili shërbeu në Spitalin e Elbasanit që nga viti 1930, dhe **Dr. Sinan Imami**, i cili iu bashkua spitalit në vitin 1933, me gradën toger dhe më pas do të merrte një rol të rëndësishëm në drejtimin e tij.

Në historinë e institucionit janë të pranishëm gjithashtu **Dr. Selaudin Mborja, Dr. Pavli Flloko, Dr. Shan Nush Gjoka, Dr. Spiro Prosi, Dr. Kiço Karajani, Dr. Shyqyri Basha dhe Dr. Petraq Progri**, krahas shumë mjekëve e profesionistëve të tjerë që kontribuan në zhvillimin e shërbimit.

Drejtori i parë i Spitalit të Përgjithshëm Ushtarak ishte nënkolonel Dr. Ismet Gega, patolog i njohur, emri i të cilit mbetet pjesë e historisë së hershme të këtij institucioni.

Një histori që nuk u ndërpre nga Lufta
Pushtimi fashist i 7 prillit 1939 solli një ndryshim të dhimbshëm në jetën institucionale të vendit dhe spitali u bashkua me strukturat ushtarake të forcave pushtuese. Ndërkohë, gjatë Luftës Nacionalçlirimtare, u ngritën dhe funksionuan spitale partizane, në kushte të vështira, duke u përshtatur me karakterin dhe kërkesat e luftës.

Pas Çlirimit, nevoja për një shërbim shëndetësor ushtarak të organizuar u bë sërish pjesë e rëndësishme e rindërtimit të shtetit dhe të ushtrisë.

Më 2 shkurt 1945, në Tiranë u ringrit Spitali i Përgjithshëm i Ushtrisë, me drejtor **kolonel Dr. Sinan Imamin**. Ai do të qëndronte në drejtimin e institucionit deri në vitin 1973, duke u bërë një nga figurat më jetëgjata dhe më të rëndësishme të historisë së tij.

Pas tij, drejtimi i spitalit iu besua mjekëve të njohur **Dr. Veli Toto, Dr. Perlat Hodo, Dr. Ilir Kajo, Dr. Mihal Kërçi, Dr. Esat Duraku, Dr. Engjëll Mastori, Dr. Hajri Gërbi, Dr. Luan Nikollari** dhe të tjerë.

Nga kujtesa te e ardhmja
Historia e Spitalit të Përgjithshëm Ushtarak është më shumë se një kronologji datash, godinash dhe emrash. Ajo është pjesë e historisë së vetë Forcave të Armatosura shqiptare dhe e përpjekjes së shtetit për të ndërtuar institucione që i përgjigjen nevojave të ushtrisë dhe të njerëzve që shërbejnë në të.

Nga përmendja e parë e “Shërbimit Shëndetësor” në vitin 1913, te Spitali i vitit 1929 dhe ringritja e tij pas Çlirimit, shtrihet një rrugëtim i gjatë institucional. Në të janë ndërthurur profesionalizmi i mjekëve, përkushtimi i personelit shëndetësor dhe nevoja e përhershme për ta vendosur jetën dhe shëndetin e ushtarakut në qendër të shërbimit.

Sot, kur mjekësia ushtarake synon standarde bashkëkohore, teknologji të avancuara, specializim dhe ndërveprim me strukturat shëndetësore kombëtare e ndërkombëtare, kjo histori merr një vlerë të veçantë. Ajo dëshmon se institucionet moderne nuk lindin brenda një dite. Ato ndërtohen mbi përvojën, punën, sakrificat dhe profesionalizmin e brezave.

Prandaj, historia e Shërbimit Shëndetësor Ushtarak duhet të ruhet, studiohet dhe përcillet. Sepse pas çdo strukture të sotme qëndron një histori. Dhe pas çdo historie qëndrojnë njerëz që kanë shërbyer.

Nga fillesat e vështira të shtetit shqiptar, te institucionet moderne të Forcave të Armatosura, mjekësia ushtarake mbetet një nga dëshmitë e qarta të rrugëtimit të shtetit drejt profesionalizimit, organizimit dhe standardeve bashkëkohore.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Çfarë të bëjmë?! Ku të shkojmë?
Është një nga pyetjet që dëgjoher shpesh nga të rinjtë. Një pyetje që duket e thjeshtë, por që në të vërtetë fsheh shumë më tepër: pasigurinë për të ardhmen, dëshirën për të gjetur një vend në botë, nevojën për t'u dëgjuar, por edhe pritjen që dikush tjetër të tregojë rrugën.
Në një kohë kur të rinjtë janë të rrethuar nga mundësi të pafundme virtuale, nga informacioni, modelet e suksesit dhe premtimet për një jetë të shpejtë e të lehtë, paradoksalisht, shumë prej tyre përballen me një ndjenjë boshllëku: **Çfarë duhet të bëj me jetën time?**
Një përgjigje e drejtpërdrejtë, madje e ashpër në singeritetin e saj, i atribuohet John Tapene, drejtor i Northland College. Mesazhi i tij për studentët nis me gjëra fare të zakonshme: “Shko në shtëpi, laj dritaret, mëso të gatuash, ndërto diçka, gjej një punë, vizito një të sëmurë, bëj detyrat e shkollës dhe pasi t'i kesh mbaruar, lexo një libër”.
Në pamje të parë, mund të duket si një listë detyrash të zakonshme. Në thelb, është një filozofi jete.
Mesazhi është i qartë: **mos prit që bota të të japë një jetë të gatshme. Fillo ta ndërtosh vetë.**

Pritja është bërë një mënyrë jetese
Një nga sfidat më të mëdha të brezit të ri nuk është mungesa e ëndrrave. Përkundrazi, të rinjtë ëndërrojnë shumë. Problemi është se shpesh ndërmjet ëndrrës dhe veprimit krijohet një hapësirë e madhe.
Pritet momenti i duhur. Pritet puna ideale. Pritet dikush që të zbulojë talentin. Pritet një mundësi. Pritet që prindërit të kuptojnë. Pritet që shkolla të japë gjithçka. Pritet që shoqëria të krijojë kushtet. Pritet që fati të trokasë në derë.
Dhe ndërsa pritet, koha kalon.
Nuk është fjala për të mohuar përgjegjësinë e familjes, shkollës, shtetit apo shoqërisë ndaj të rinjve. Një shoqëri e shëndetshme duhet t'u krijojë brezave të rinj arsimim, siguri, mundësi punësimi, hapësira sportive e kulturore dhe mundësi për të zhvilluar talentet e tyre.
Por ekziston edhe ana tjetër e marrëdhënies, çfarë i detyrohet i riu vetes dhe çfarë i detyrohet shoqërisë?
Kjo është pyetja që shpesh lihet në hije. Sepse të drejtat shoqërohen me përgjegjësi. Mundësitë shoqërohen me përpjekje. Liria kërkon disiplinë. Dhe një e ardhme më e mirë nuk ndërtohet vetëm duke kërkuar atë që duhet të bëjnë të tjerët, por duke pyetur veten: **Çfarë mund të bëj unë sot?**

“Shko në shtëpi...”
Ndoshta pjesa më interesante e këtij mesazhi është pikërisht fillimi i tij.
“Shko në shtëpi”. Jo sepse bota nuk ka rëndësi, por sepse ndryshimi fillon nga gjërat më të afërta.
*Laj një dritare.
Mëso të gatuash.
Rregullo diçka.
Ndhmo dikë.
Vizito një të sëmurë.
Bëj detyrat.
Lexo një libër.*
Në epokën e telefonave inteligjentë dhe rrjeteve sociale, këto këshilla mund të duken pothuajse të vjetra. Por pikërisht këtu qëndron fuqia e tyre.
Ato e kthejnë vëmendjen nga konsumimi te krijimi. Nga shikimi te veprimi.
Nga ankesa te përgjegjësia. Nga pyetja “Çfarë po më jep bota?”, te pyetja “Çfarë mund t'i jap unë botës?”.
Një i ri që mëson të kujdeset për shtëpinë, të gatuajë, të punojë, të lexojë, të ndihmojë një të sëmurë apo të përfundojë një detyrë edhe kur nuk ka dëshirë, po ndërton diçka shumë më të rëndësishme se një aftësi praktike.
Po ndërton karakterin.
Dhe karakteri nuk krijohet në një ditë. Ai ndërtohet nga mijëra veprime të vogla, shpesh të padukshme për të tjerët.

Të rritesh do të thotë të marrësh përgjegjësi
“Të rritesh” nuk do të thotë thjesht të mbushësh një moshë. Mund të jesh 18, 20 apo 25 vjeç dhe ende të presësh që dikush tjetër të zgjidhë problemet e tua. Mund të jesh edhe shumë më i ri dhe të kesh kuptuar se përgjegjësia fillon nga gjërat e vogla.
Pjekuria fillon atëherë kur njeriu kupton se jo çdo gjë që i ndodh është përgjegjësi e dikujt tjetër.
Nuk mund të zgjedhim gjithmonë rrethanat. Por mund të zgjedhim mënyrën se si reagojmë ndaj tyre. Mund të mos kemi gjithmonë mundësinë që dëshirojmë.
Por mund të përgatitemi për mundësinë që do të vijë. Mund të mos e kemi sot punën e ëndërruar. Por mund të mësojmë diçka, të fitojmë një aftësi, të krijojmë një përvojë, të ndihmojmë dikë dhe të bëhemi më të aftë se dje.
Kjo është arsyeja pse puna e parë nuk është gjithmonë thjesht një burim të ardhurash. Ajo është një shkollë përgjegjësie.
Edhe një punë e vogël mund t'i mësojë një të riu se koha ka

NJË DITË ËSHTË TANI, DHE DIKUSH JE TI

Nga kultura e pritjes te përgjegjësia për të ndërtuar jetën: një mesazh për të rinjtë shqiptarë

vlerë, se angazhimet duhen respektuar, se dikush mbështetet tek ti dhe se rezultati nuk vjen vetëm sepse e dëshiron.

Mos e nënvlerëso fuqinë e një libri
Pas detyrave, pas punës, pas përgjegjësive të përditshme, vjen libri. Kjo është një këshillë që në ditët e sotme meriton vëmendje të veçantë. Një pjesë e madhe e jetës së të rinjve zhvillohet në një hapësirë ku informacioni është i pafund, por përqendrimi është gjithnjë e më i vështirë. Rrjetet sociale ofrojnë përmbajtje të shpejtë, të shkurtër dhe të vazhdueshme. Libri kërkon të kundërtën.
*Kërkon kohë.
Qetësi.
Përqendrim.
Durim.*
Dhe mbi të gjitha, kërkon që lexuesi të qëndrojë me një ide më gjatë se disa sekonda.
Një shoqëri që dëshiron të ketë të rinj të aftë për të menduar, argumentuar dhe marrë vendime, duhet të kultivojë te ta kulturën e leximit.
Sepse arsimi nuk përfundon me një diplomë. Ai fillon pikërisht atëherë kur njeriu kupton se ka ende shumë për të mësuar.

NJË BREZ QË NUK DUHET TË PRESE
Të rinjtë shqiptarë kanë përballë një realitet kompleks. Kanë më shumë mundësi komunikimi me botën se çdo brez para tyre. Mund të studiojnë, punojnë, udhëtojnë, krijojnë, bashkëpunojnë dhe të mësojnë nga eksperiencia ndërkombëtare.
Por kanë edhe sfida reale.

Presioni social, krahasimi i vazhdueshëm me të tjerët, pasiguria profesionale, emigracioni, mungesa e orientimit, dilemat për të ardhmen dhe hendeku ndërmjet pritshmërive dhe realitetit mund të krijojnë një ndjenjë të fortë pasigurie.
Në këtë situatë, është e lehtë të thuash: “Nuk ka mundësi”, “Nuk ia vlen”, “Askush nuk më ndihmon”, “Duhet të iki”, “Do të filloj nesër”. Por “nesër” mund të bëhet një zakon. Dhe një jetë e kaluar duke pritur momentin ideal rrezikon të mbetet një jetë e pa përjetuar. Prandaj mesazhi më i rëndësishëm nuk është “mos u anko”.

Mos lejo që ankesa të bëhet identiteti yt
Ankesa mund të jetë fillimi i një pyetjeje. Por pyetja duhet të çojë te veprimi.
Nëse nuk ke një mundësi, mëso diçka. Nëse nuk ke punën që dëshiron, përgatitu për të. Nëse nuk di çfarë profesioni të zgjedhësh, provo, pyet, lexo, kërko njerëz që e bëjnë atë punë. Nëse ke dështuar, analizo dështimin.
Nëse ke frikë, mos e moho frikën, por mos e lejo të vendosë për ty. Kjo nuk është një filozofi e suksesit të shpejtë. Është filozofi e ndërtimit të ngadaltë të vetes.

Të rinjtë nuk kanë nevojë vetëm për këshilla, kanë nevojë për besim
Ka edhe një përgjegjësi tjetër që nuk duhet harruar. Kur u themi të rinjve “rritu”, duhet t'u japim edhe hapësirën për t'u rritur.
Një adoleshent nuk ka nevojë vetëm për kritikë. Ka nevojë për një të rritur që ta dëgjojë. Nuk ka nevojë vetëm për “duhet”. Ka nevojë edhe për “provo”.
Nuk ka nevojë vetëm për t'i treguar gabimet. Ka nevojë për të mësuar se gabimi nuk është fundi.
Familja ka një rol të pazëvendësueshëm në këtë proces.

Prindi nuk mund ta jetojë jetën në vend të fëmijës, por mund ta përgatisë fëmijën për jetën.
Kjo do të thotë t'i japë përgjegjësi, jo vetëm privilegje. T'i mësojë të kujdeset për veten dhe për të tjerët. T'i mësojë se respekti fitohet. Se fjala mbahet. Se puna bëhet edhe kur nuk ke dëshirë. Se sukse si nuk matet vetëm me para apo me atë që shfaqet në ekran. Dhe mbi të gjitha, se vlera e një njeriu nuk varet nga sa shpejt arrin diku, por edhe nga çfarë njeriu bëhet gjatë rrugës.
“Ti i detyrohesh botës diçka”
Ne flasim shpesh për atë që shoqëria i detyrohet individit. Por shumë më rrallë flasim për atë që individi i detyrohet shoqërisë.
Çdo brez trashëgon diçka. Trashëgon gjuhën, kulturën, dijen, institucionet, përvojat, sakrificat e brezave të mëparshëm. Dhe një ditë duhet të lërë diçka pas.
Jo domosdoshmërisht një pasuri. Mund të jetë një profesion i ushtruar me ndershmëri.
Një fëmijë i edukuar mirë. Një pacient i trajtuar me përkushtim. Një nxënës i frymëzuar. Një shtëpi e ndërtuar. Një libër i shkruar. Një pemë e mbjellë. Një jetë e jetuar me dinjitet.
Shoqëria ndryshon jo vetëm nga njerëzit e famshëm, por edhe nga miliona veprime të vogla të njerëzve të zakonshëm që bëjnë atë që duhet bërë.
Prandaj, pyetja “Çfarë mund të bëj unë?” është shumë më e fuqishme se pyetja “Çfarë po bëjnë të gjithë për mua?”.

SOT ËSHTË DITA
Ka një moment në jetën e çdo të riu kur duhet të kuptojë se fëmijëria nuk mund të zgjasë përgjithmonë. Prindërit mund të ndihmojnë, por nuk mund të ecin përgjithmonë në vendin tënd. Mësuesit mund të udhëzojnë, por nuk mund të mësojnë në vendin tënd. Miqtë mund të mbështesin, por nuk mund të marrin vendimet e tua. Dhe bota mund të ofrojë mundësi, por nuk mund të jetojë jetën tënde.
Në fund, mbetet individi.
Ti.... *Mos prit të jesh gati për të filluar. Fillo dhe bëhu gati gjatë rrugës. Mos prit të kesh gjithçka. Përdor atë që ke. Mos prit që dikush të të japë një rol. Krijë një arsye për të qenë i nevojshëm. Mos prit që jeta të të premtojë sukses.* Ndërto aftësitë që të duhen për ta përballuar jetën. Dhe mos e nënvlerëso asnjëherë një hap të vogël. Sepse karakteri ndërtohet nga hapat e vegjël.
Përgjegjësia fillon nga gjërat e vogla. Puna nis nga një detyrë e parë. Dija nis nga një faqe. Një marrëdhënie e mirë nis nga një gjest. Një jetë me kuptim nis nga një vendim. Sot. Jo një ditë. Sot.
Dhe ndoshta ky është mesazhi që çdo prind do të donte t'ia thoshte fëmijës së vet kur e sheh të pasigurt përballë së ardhmes:
Mos prit që dikush të vijë të të shpëtojë nga pasiguria. Mos prit që jeta të të japë gjithçka të gatshme. Mos e mat vlerën tënde me atë që kanë të tjerët. Mos e harxho rininë vetëm duke parë jetën e të tjerëve në ekran.
Çohu. Mëso. Puno. Lexo. Ndhmo. Gabo. Provo përsëri. Ndërto diçka.
Bëhu i dobishëm. Bëhu i përgjegjshëm. Dhe mbi të gjitha, bëhu dikush që bota mund të mbështetet tek ai.
Sepse një ditë nuk vjen vetë. Një ditë ndërtohet. Dhe dikush nuk është gjithmonë ai që po pret të vijë.
Dikush je TI.

“SKËNDERBEGAS – PASAPORTË E VLERAVE ATDHETARE”

Brezi 1983–1987

Doli nga botimi libri më i ri i autorit Agim H. Lika, “Skënderbegas – Pasaportë e Vlerave Atdhetare”, kushtuar brezit 1983–1987.

Ky botim vjen si një dëshmi e veçantë për historinë dhe traditën e **Shkollës së Mesme Ushtarake “Skënderbej”**, një institucion që për dekada luajti një rol të rëndësishëm në formimin arsimor, qytetar dhe atdhetar të brezave të rinj që zgjodhën rrugën e shërbimit ushtarak.

Përmes dokumenteve, dëshmi dhe kujtimeve, autori **Agim H. Lika**, vetë pjesë e këtij brezi, sjell në vëmendje jo vetëm historinë e shkollës, por edhe jetën e përditshme të nxënësve të viteve 1983–1987. Në faqet e librit rikthehen ditët e studimit dhe të stërvitjes, marshimet, aktivitetet sportive e kulturore, miqësitë, sakrificat, emocionet dhe përjetimet e një periudhe që ka mbetur e gjallë në kujtesën e atyre që e përjetuan.

Ky nuk është vetëm një libër kujtimesh. Është një përpjekje për të ruajtur **kujtesën e një brezi**, për të dokumentuar një pjesë të historisë së arsimit ushtarak shqiptar dhe për të përcjellë te brezat e rinj vlerat e disiplinës, përkushtimit, miqësisë, përgjegjësisë dhe dashurisë për atdheun.

Në këtë këndvështrim, titulli **“Skënderbegas – Pasaportë e Vlerave Atdhetare”** merr një kuptim të veçantë. Ai nuk lidhet vetëm me një emërtim që bashkoi mijëra të rinj në një institucion arsimor, por edhe me një identitet të formuar përmes dijes, disiplinës, përvojës së përbashkët dhe lidhjeve njerëzore që koha nuk i ka fshirë.

Për lexuesin, libri është një udhëtim në kujtesën e një brezi.

Për ish-skënderbegasit, është një rikthim te vitet e rinisë. Për studiuesin, një dëshmi me vlerë për historinë e arsimit ushtarak. Ndërsa për brezat e rinj, një mundësi për të njohur një pjesë të trashëgimisë së formimit të ushtarakëve shqiptarë.

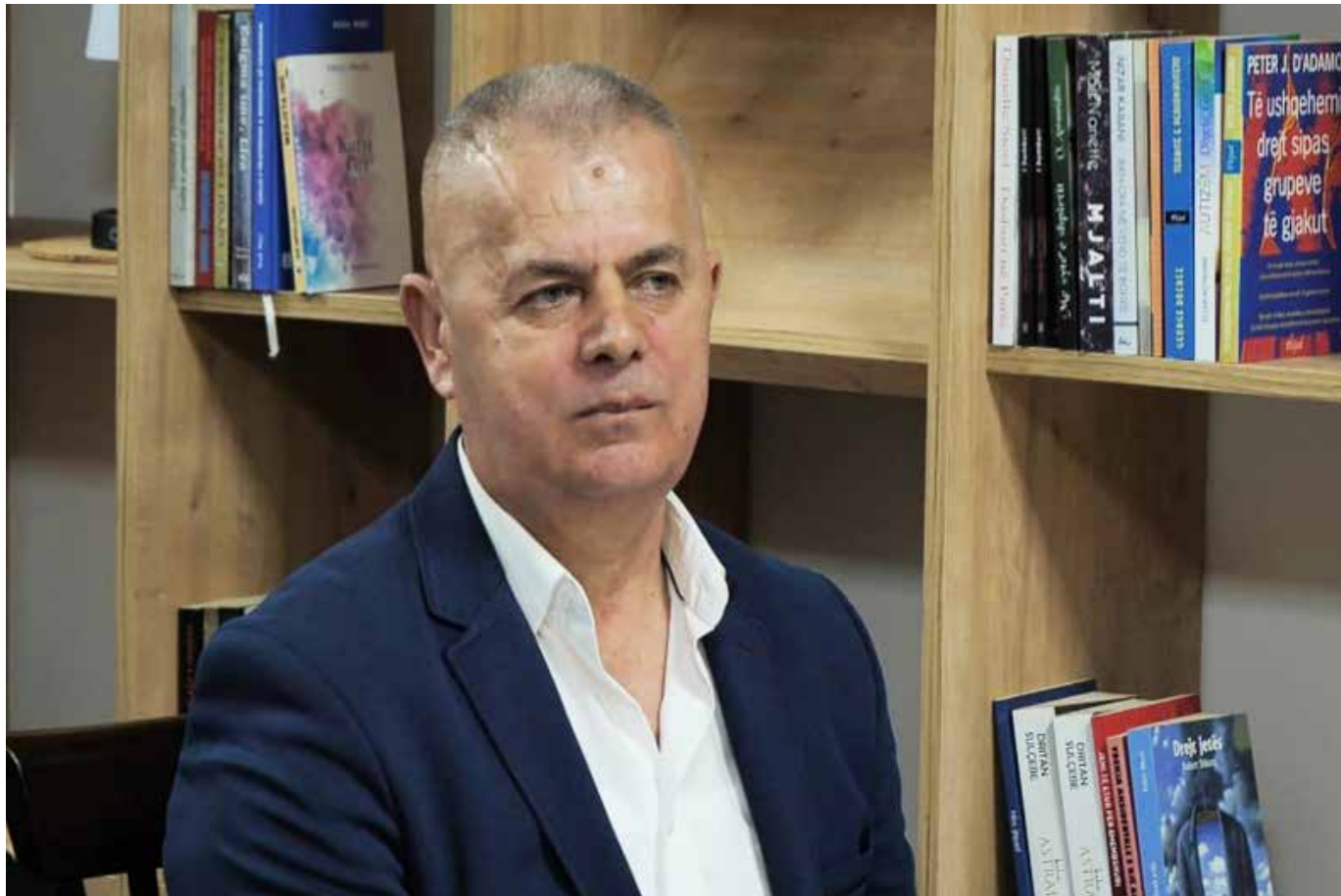
Në vijim të këtij materiali, **gazeta “Ushtria”** sjell për lexuesit **Parathënien e librit**, shkruar nga **Prof. Dr. Kristaq Xharo, kolonel në rezervë dhe ish-skënderbegas**, si dhe **portretin biografik e letrar të autorit Agim H. Lika**, për të plotësuar njohjen mbi rrugëtimin e tij profesional, ushtarak, studimor dhe letrar.

Një falënderim i veçantë i shkon **Prof. Dr. Kristaq Xharos** për vlerësimin dhe kontributin e tij në këtë botim, si dhe autorit **Agim H. Lika** për punën dokumentuese dhe përkushtimin në ruajtjen e kujtesës së brezit të tij.

“Skënderbegas” mbetet një emër.

“Brezi 1983–1987” është një kujtesë.

“Pasaportë e Vlerave Atdhetare” është dëshmia që këto vlera mund të ruhen dhe të përcillen edhe përmes librit.

Ka libra që lexohen si dokumente, ka të tjerë që lexohen si histori, por ka që lexohen si kujtesë. Rrallëherë ndodh të kesh në duar një libër që lexohet si rikthim në jetë, rikthim në një kohë, në një frymë dhe në një botë njerëzore që duket sikur ka mbetur larg, por që vazhdon të jetojë në kujtesën e atyre që e përjetuan. I tillë është libri **“Skënderbegas, pasaportë e vlerave atdhetare!”** i autorit Agim Hamza Lika.

Që në faqet e para kupton se nuk ke përballë vetëm kujtimet e një individi apo rrëfimin nostalgjik të një brezi. Ky libër është shumë më tepër: është memoria kolektive e një burimi, që, për dekada formoi jo thjeshtë oficerë, por karaktere; jo vetëm profesionistë të ushtrisë, por qytetarë me ndjenjë përgjegjësie, disipline dhe dashurie për atdheun. Në faqet e tij ndihet fryma e një kohe kur

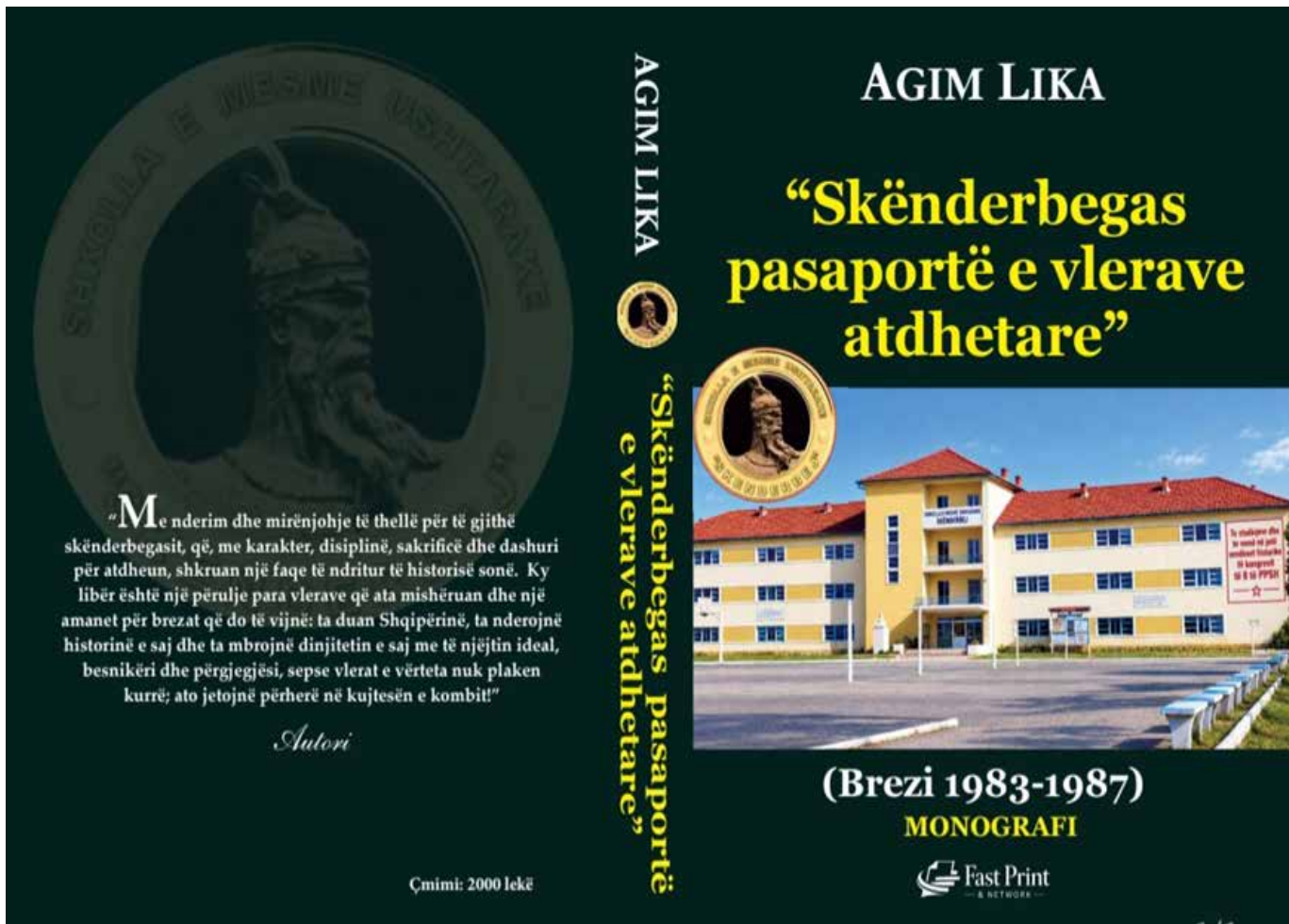
fjala **“skënderbegas”** nuk ishte vetëm një emërtim shkolle, por një identitet moral, një mënyrë jetese dhe një formë krenarie që të shoqëronte gjatë gjithë jetës.

Shkolla e Mesme Ushtarake **“Skënderbej”** mbetet një nga institucionet më të veçanta në historinë moderne shqiptare. Edhe pse lindi gjatë Luftës, ajo nuk ishte thjeshtë një shkollë ushtarake. Ishte një univers më vete, një ndërthurje e disiplinës, arsimit, sakrificës dhe edukimit patriotik. Për afro gjysmë shekulli, ajo u bë një fidanishtja e formimit të elitës ushtarake dhe intelektuale shqiptare. Nga bankat e saj dolën komandantë, gjeneralë, pedagogë, diplomatë, shkencëtarë, sportistë, artistë dhe drejtues institucionesh, duke lënë gjurmë në çdo etapë të jetës së shtetit shqiptar.

Historia e kësaj shkolle nuk mund të kuptohet vetëm përmes statistikave apo strukturave organizative. Ajo jeton në kujtesën e atyre që kaluan në auditorët, fjetinat, terrenet e stërvitjes dhe marshimet e gjata. Jeton në emocionin e ndarjes së parë nga familja, në zërin e komandës së mëngjesit, në lodhjen e stërvitjeve dimërore, në këpucët e lagura nga shiu, në heshtjen e netëve të studimit, në solidaritetin mes shokëve dhe në krenarinë e heshtur të uniformës. Pikërisht këtë univers njerëzor autori arrin ta sjellë me ndjeshmëri, autenticitet dhe ngrohtësi në këtë libër.

Në një kohë kur kujtesa kolektive rrezikon të zbehet nga ritmi i shpejtë i jetës moderne, ky botim merr një vlerë të veçantë. Ai nuk përpiqet të ndërtojë mite artificiale dhe as të idealizojë verbërisht një periudhë historike. Përkundrazi, ruan thjeshtësinë e rrëfimit njerëzor, duke i dhënë lexuesit mundësinë të prekë nga afër jetën reale të skënderbegasve: vështirësitë, disiplinën, mallin për familjen, sakrificat, por edhe humorin, miqësinë dhe krenarinë që lindte nga përballimi i përbashkët i çdo sfide. Në këtë mënyrë, libri fiton një dimension shumë më të gjerë se kujtimi personal; ai shndërrohet në dëshmi të një modeli edukimi dhe formimi që la gjurmë të forta në disa breza shqiptarësh.

Libri i Agim Likës rikthen natyrshëm tri nga dimensionet më të rëndësishme që kanë shoqëruar historikisht filozofinë e shkollave ushtarake në shtetet moderne: shkollën si vatër të edukimit kombëtar, si simbol moral të shtetit dhe si pasqyrë të karakterit institucional të kombit. Për autorin, shkolla **“Skënderbej”** nuk shfaqet thjesht si një institucion arsimor-ushtarak, por si një vatër formimi ku ndërthureshin dija, disiplina dhe ndjenja e shërbimit ndaj atdheut. Në faqet e këtij libri ndihet fryma e asaj Shqipërie, që Sami Frashëri e ëndërronte, ende pa u krijuar shteti, mbështetur mbi arsimin, qytetërimin dhe institucionet kombëtare. Kur Samiu shkruante **“Pa dituri nuk ka komb të qytetëruar”**, ai, si një burrë shteti, propozonte edhe vendet ku do

të ngriheshin akademitë ushtarake, ndoshta shkolla ‘Skenderbej’ ishte një inspirim i tillë.

Nëse Saint-Cyr-i ishte për Francën e Napoleonit djepi i elitës ushtarake, “Skënderbej” mbeti për Shqipërinë shkolla ku uniforma ndërthurej me karakterin dhe arsimi me atdhedashurinë. Ashtu si Samuel Huntington, te “West Point”, nuk shihte thjeshtë një kazermë, por pasqyrën e vlerave, kulturës dhe institucioneve të vetë shtetit edhe autori dëshmon historinë e një shkolle që synonte të formonte simbolin e vlerave.

Dhe ndoshta kjo është arsyeja pse “Skënderbej” vazhdon të jetojë ende sot në kujtesën e shumë brezave, jo vetëm si emër shkolle, por si simbol i një kulture formimi që lidhej me dinjitetin, disiplinën, solidaritetin dhe përkatësinë ndaj kombit, një “pasaportë vlerash”, siç e quan vetë autori. Në këtë mënyrë, libri nuk mbetet vetëm një rikthim emocional te vitet e rinisë, por shndërrohet në një reflektim më të thellë mbi kuptimin e institucioneve që formojnë karakterin dhe sistemin e vlerave të një kombi.

Nuk është rastësi që një rrëfim i tillë vjen pikërisht nga Agim H. Lika. Në fakt, e gjithë veprimtaria e tij krijuese dhe studimore dëshmon një përkushtim të veçantë ndaj kujtesës, identitetit dhe vlerave që formësojnë karakterin e komunitetit dhe të kombit. Përvoja e tij, si ish-skënderbegas, ushtarak dhe studiues, reflektohet në një varg botimesh që përfshijnë monografi, studime, antologji, vëllime poetike dhe vështrime kritiko-letrare, ndër të cilat veçohen “Malikët e Shetajt dhe pasardhësit e tyre”, “Arsimi në krahinën e Ishmit (1912–1944)”, “Arsimi në krahinën e Ishmit (1944–2025)”, Folklori i krahinës së Ishmit”, “Fjalë zemre për vendlindjen”, si dhe vëllimet poetike “Vendlindja e harruar”, “Si Hënë e kristaltë”, “Krenar për origjinën time” dhe “Ritmi i jetës”. Në të gjitha këto botime dallohet i njëjti përkushtim ndaj ruajtjes së memories kolektive, identitetit kulturor dhe vlerave njerëzore. Këtij kontributi i shtohet së fundmi edhe pjesëmarrja si bashkautor në veprën studimore “Ishmi në regjistrimin austro-hungarez, 1918”, duke dëshmuar vijimësinë e angazhimit të tij në dokumentimin dhe pasurimin e trashëgimisë historike të krahinës së Ishmit.

Struktura e librit është ndërtuar me kujdes dhe me një logjikë të qartë rrëfimtare. Fillimisht autori ndalet te historia e krijimit dhe zhvillimit të shkollës, duke sjellë një panoramë të rëndësishme historike mbi misionin dhe evolucionin e saj ndër vite. Më pas zhvendoset natyrshëm drejt kujtimeve të brezit 1983–1987, duke sjellë episode konkrete nga jeta e përditshme e skënderbegasve: ditët e para në shkollë, marshimet, stërvitjet dimërore, aksionet, paradat, aktivitetet sportive e kulturore, deri te poezitë dhe reflektimet personale të autorit. Kjo ndërthurje midis historisë, kujtesës dhe krijimtarisë letrare e bën librin të rrjedhshëm, emocional dhe njerëzor. Në shumë raste, lexuesi ka ndjesinë se nuk po lexon vetëm një libër, por po dëgjon zërin e një brezi që rikthehet për të treguar historinë e vet.

Për mua personalisht, leximi i këtij libri mbart edhe një dimension të veçantë emocional. Duke qenë ‘skënderbegas’, në shumë prej këtyre faqeve gjeta jo vetëm kujtimet e autorit, por edhe një pjesë të kujtesës sime. Gjeta të njëjtin emocion të ditëve të para larg familjes, të njëjtin respekt për uniformën, të njëjtën ndjenjë solidariteti mes shokëve, të njëjtën krenari dhe të njëjtin mall që mbetet i pashlyeshëm edhe pas dekadash.

Ndërsa lexoja episodet e jetës së përditshme të shkollës, marshimet, stërvitjet, netët e gjata të studimit dhe marrëdhëniet njerëzore që krijoheshin në atë mjedis, kuptova edhe njëherë se “Skënderbej” nuk ishte vetëm një shkollë. Ajo ishte një mënyrë jetese, një kulturë edukimi dhe një formë karakteri që të shoqëron gjatë gjithë jetës. Ishte vendi ku mësonim jo vetëm si të përballohim vështirësitë fizike, por edhe si të ndërtonim qëndrueshmëri morale, përgjegjësi dhe respekt për tjetrin.

Në një shoqëri që, shpesh, përjeton krizë besimi, individualizëm dhe humbje të referencave morale, ky libër rikthen në vëmendje vlera themelore: disiplinën, përkushtimin, solidaritetin, përgjegjësinë dhe dashurinë për atdheun. Ndoshta kjo është arsyeja pse kujtimet e skënderbegasve mbeten kaq të gjalla, pavarësisht se ku i ka shpërndarë jeta dhe sa larg ndodhen nga njëri-tjetri, sepse ato nuk lidhen vetëm me një periudhë rinie, por me një formim që la gjurmë të përhershme në ndërgjegjen dhe jetën e secilit prej nesh.

Prandaj këtë libër ju ftoj ta lexoni jo vetëm si një homazh për Shkollën e Mesme Ushtarake “Skënderbej”, por edhe si një reflektim mbi rëndësinë që kanë institucionet edukative në ndërtimin e karakterit të një kombi! Dhe nëse sot, pas kaq vitesh, emri “skënderbegas” vazhdon të shqiptohet me krenari, kjo ndodh sepse ai mbart brenda vetes trashëgimi vlerash, që koha nuk arrin t’i zbehë. Në këtë këndvështrim, libri i Agim Likës është vërtet një ‘hyrje’ në pasaportën e vlerave atdhetare, jo vetëm për ata që e jetuan një pjesë të rinisë në këtë shkollë, por edhe për brezat që duhet ta njohin, ta kuptojnë, ta respektojnë e ta ndjejnë atë.

Urime autorit!

Prof. Dr. Kristaq Xharo
Kolonel në rezervë
Ish-skënderbegas

AGIM H. LIKA

Ushtaraku, studiuesi dhe krijuesi në shërbim të kujtesës dhe kulturës

Agim H. Lika u lind në vitin 1968, në fshatin Shetaj të krahinës së Ishmit, në qarkun e Durrësit. I rritur në një trevë me një trashëgimi të pasur historike, kulturore dhe shpirtërore, ai do ta kthente më vonë vendlindjen jo vetëm në një pikë referimi të kujtesës së tij, por edhe në një nga temat qendrore të veprimtarisë së tij studimore e letrare.

Aktualisht jeton dhe vepron në Tiranë, duke vijuar një veprimtari të pandërprerë në fushën e studimeve historike, publicistikës dhe letërsisë.

Nga “Skënderbeu” te shërbimi aktiv në Forcat e Armatosura

Formimi i tij arsimor dhe profesional është i lidhur ngushtë me traditën e arsimit ushtarak shqiptar. Arsimin e mesëm e kreu në Shkollën e Mesme Ushtarake “Skënderbej”, ndërsa studimet e larta i vijoi në Akademinë Ushtarake, të cilat i përfundoi në vitin 1991.

Po atë vit u titullua oficer aktiv i Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, duke nisur një karrierë ushtarake që do të zgjaste afro tri dekada. Gjatë shërbimit aktiv, Agim H. Lika ushtroi një sërë detyrash me përgjegjësi në struktura të ndryshme të Forcave të Armatosura. Përvoja e tij përfshin detyra si komandues, pedagog, komandant kursesh, zëvendëseshef dhe shef departamenti, komandant batalioni, specialist, shef dege dhe oficer shtabi në J-5/8 pranë Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura. Një pjesë e rëndësishme e veprimtarisë së tij profesionale lidhet me arsimin dhe përgatitjen ushtarake. Për më shumë se 12 vjet shërbeu si pedagog në arsimin ushtarak, duke kontribuar në formimin profesional të brezave të ushtarakëve. Për kontributin e tij në këtë fushë është vlerësuar me “Certifikatë Mirënjohjeje” nga Komandanti i Komandës së Doktrinës dhe Stërvitjes. Gjatë karrierës ushtarake është vlerësuar gjithashtu me dekorata dhe medalje për shërbim, përkushtim dhe kontribut profesional, përfshirë dekorimin nga Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së dhe dy dekorata nga Komandanti i Komandës së Doktrinës dhe Stërvitjes.

Shërbimi aktiv ushtarak përfundoi në vitin 2020, por për Agim Likën ky nuk ishte fundi i një misioni. Përkundrazi, ishte një etapë e re, në të cilën përvoja e fituar në uniformë do të merrte formë tjetër: përmes studimit, shkrimit, dokumentimit dhe kulturës.

Nga uniforma te fjala e shkruar

Pas përfundimit të shërbimit aktiv, Agim H. Lika e zgjeroi dhe e konsolidoi veprimtarinë e tij në fushën e historisë, arsimit, etnologjisë, folklorit, publicistikës dhe letërsisë.

Ai ka botuar artikuj në revistën “Mbrojtja”, në gazetën “Tirana Observer”, dhjetëra shkrime në portalin “Liberal.al”, materiale studimore në kuadër të veprimtarisë së OJF-së “Ishmi”, si dhe dhjetëra artikuj në gazetën “Destinacioni”. Në këto botime trajton tema të historisë, kulturës, arsimit, shoqërisë dhe letërsisë. Një bashkëpunim të veçantë ka krijuar edhe me gazetën “Ushtria”, ku deri tani ka botuar gjashtë artikuj, duke sjellë në faqet e saj tema që lidhen me historinë, kujtesën, kulturën dhe përvojën njerëzore.

Kjo veprimtari dëshmon një vazhdimësi të natyrshme të formimit të tij: nga dokumentimi i përvojës ushtarake te kërkimi dhe dokumentimi i historisë lokale, nga analiza te publicistika dhe nga kujtesa kolektive te krijimtaria poetike.

Ishmi, vendlindje, kujtesë dhe burim krijimtarie

Një nga boshtet më të rëndësishme të veprimtarisë së Agim H. Likës është krahina e Ishmit.

Vendlindja nuk shfaqet në veprën e tij thjesht si një hapësirë gjeografike. Ajo është një burim kujtese, identiteti dhe kërkimi. Në librat dhe studimet e tij ai është përpjekur të mbledhë, sistemojë dhe përcjellë dëshmi mbi historinë, arsimin, familjet, personalitetet, traditat dhe folklorin e kësaj treve. Kjo përpjekje ka një rëndësi të veçantë për dokumentimin e historisë lokale, sepse kujtesa e një vendi ndërtohet jo vetëm nga ngjarjet e mëdha kombëtare, por edhe nga historia e komuniteteve, e familjeve, e shkollës, e njerëzve dhe e traditave që kanë kaluar brez pas brezi.

Në këtë kuptim, veprimtaria e Agim Likës është edhe një përpjekje për t’i dhënë zë dokumentar vendlindjes dhe për ta ruajtur atë nga harresa.

Një bibliografi që dëshmon larminë e interesave

Deri më sot, Agim H. Lika ka botuar trembëdhjetë libra, duke përfshirë monografi, studime, vëllime poetike, antologji dhe vështrime kritiko-letrare:

“Malikët e Shetajt dhe pasardhësit e tyre” – monografi; “Vendlindja e harruar” – poezi; “Si Hënë e kristaltë” – poezi; “Arsimi në krahinën e Ishmit (1912–1944)” – studim; “Fjalë zemre për vendlindjen” – antologji; “Krenar për origjinën time” – poezi; “Arsimi në krahinën e Ishmit (1944–2025)” – studim; “Ritmi i jetës” – poezi; “Vendlindja, burim frymëzimi për autorët” – vështrime kritiko-letrare për 12 libra; “Folklori i krahinës së Ishmit” – studim; Bashkautor në “Ishmi në regjistrimin austro-hungarez 1918” – hulumtime studimore; “Hashim Kërtusha – mësuesi, shkrimtari dhe poeti i përkushtuar” – monografi; “Skënderbegas, pasaportë e vlerave atdhetare” – kujtime nga brezi 1983–1987.

Kjo bibliografi dëshmon një shtrirje të gjerë tematike. Historia dhe kujtesa lokale bashkëjetojnë me poezinë; studimi i arsimit me folklorin; monografia me kujtimet e brezit ushtarak.

Në këtë shumëllojshmëri gjendet edhe një fill i përbashkët: përpjekja për të ruajtur dhe përcjellë vlerat që formojnë identitetin e individit dhe të komunitetit.

“Skënderbegas, pasaportë e vlerave atdhetare”

Një vend të veçantë në këtë krijimtari zë libri “**Skënderbegas, pasaportë e vlerave atdhetare**”, kushtuar kujtimeve të brezit 1983–1987.

Në këtë vepër rikthehet një pjesë e rëndësishme e formimit të tij dhe e një brezi që u edukua në mjedisin e Shkollës së Mesme Ushtarake “Skënderbej”. Përmes kujtimeve, përvojave dhe dëshmive, libri përcjell aspekte të edukimit, disiplinës, miqësisë, përkushtimit dhe frymës së sakrificës që shoqëruan formimin e brezave të ushtarakëve shqiptarë.

Për Agim Likën, kujtesa e viteve të formimit nuk është thjesht kujtim personal. Ajo merr vlerë dokumentuese, sepse lidhet me një institucion arsimor që ka lënë gjurmë në historinë e arsimit dhe të Forcave të Armatosura shqiptare.

Historia e arsimit, një kërkim i vazhdueshëm

Një tjetër drejtim i rëndësishëm i punës së tij është historia e arsimit në krahinën e Ishmit.

Dy studimet “**Arsimi në krahinën e Ishmit (1912–1944)**” dhe “**Arsimi në krahinën e Ishmit (1944–2025)**” përbëjnë një përpjekje për të ndjekur zhvillimin e arsimit të kësaj treve në një hark të gjerë kohor.

Përmes dokumenteve, dëshmive dhe të dhënave të mbledhura, autori ka synuar të evidentojë rolin e shkollës dhe të arsimit në jetën e komunitetit, duke sjellë në vëmendje mësues, institucione, përvoja dhe zhvillime që kanë ndikuar në formimin e brezave.

Këto botime janë pjesë e një pune më të gjerë kërkimore, ku historia lokale shihet si pjesë e pandashme e historisë së shoqërisë shqiptare.

Poezia si hapësirë e kujtesës dhe ndjenjës

Krahas studimeve, Agim H. Lika ka ndërtuar një profil të konsoliduar edhe si poet.

“Vendlindja e harruar”, “Si Hënë e kristaltë”, “Krenar për origjinën time” dhe “Ritmi i jetës” dëshmojnë një tjetër dimension të krijimtarisë së tij.

Në poezinë e tij gjejnë vend vendlindja, atdheu, familja, dashuria, kujtesa, njeriu dhe vlerat shpirtërore. Nëse në studime ai kërkon të dokumentojë faktin dhe dëshminë, në poezi kërkon të ruajë emocionin dhe përjetimin.

Kështu, dy dimensionet të veprës së tij – studimi dhe poezia – plotësojnë njëri-tjetrin. Njëri ruan dokumentin, tjetri ndjenjën; njëri dëshminë, tjetri kujtimin.

Veprimtari kulturore dhe promovimi i librit

Agim H. Lika nuk është angazhuar vetëm në krijimin dhe botimin e veprave. Ai ka qenë aktiv edhe në jetën kulturore dhe letrare. Ka organizuar pesë promovime letrare në Tiranë dhe Durrës, ndërsa ka moderuar tri veprimtari të mëdha kulturore në Ishëm, me pjesëmarrjen e mbi 500 vetëve secila. Gjithashtu ka moderuar aktivitete të ndryshme për promovimin e librave të autorëve të tjerë.

Ky angazhim e vendos veprimtarinë e tij edhe në një dimension komunitar: jo vetëm të shkruajë për kulturën, por të krijojë hapësira ku libri, autori dhe lexuesi të takohen.

Vlerësime dhe mirënjohje

Për veprimtarinë e tij profesionale, shoqërore dhe kulturore, Agim H. Lika është vlerësuar me një sërë certifikatash, dekoratash dhe mirënjohjesh. Ai është “Ambasador për Paqen”, është vlerësuar me “Certifikatë Mirënjohjeje” nga OJF-ja “Ishmi”, si dhe me Certifikatën “Zef Serembe” nga Akademia e Artit, Shkencës dhe Letrave “Mirdita”. Është shpallur anëtar nderi nga Shoqata Kombëtare e Ushtarakëve, Dega Durrës, si dhe është nderuar me “Certifikatë Nderi” nga Shoqata Atdhetare “Benda”. Në veprimtarinë e tij letrare ka qenë gjithashtu fitues i disa çmimeve. Përveç librave të botuar, ka hartuar parathënie për vëllime poetike, është përfshirë në pesë antologji të botuara në Shqipëri dhe ka kontribuar në libra e revista të ndryshme letrare.

Një vazhdimësi e natyrshme e misionit

Në rrugëtimin e Agim H. Likës dallohen qartë tri etapa që, në vend që të ndahen, plotësojnë njëra-tjetrën: formimi ushtarak, kërkimi historik dhe krijimtaria letrare.

Për afro tridhjetë vjet, uniforma ishte hapësira e shërbimit të tij profesional. Brenda saj ai ushtroi detyrën e oficerit, pedagogut, komanduesit dhe shtabit. Pas përfundimit të shërbimit aktiv, përvoja e fituar nuk mbeti vetëm pjesë e kujtesës personale. Ajo u shndërrua në burim reflektimi, dokumentimi dhe krijimtarie. Kjo është veçanërisht e dukshme në veprat që lidhen me Ishmin dhe me traditën e arsimit ushtarak. Përmes tyre, autori përpiqet të ruajë atë që koha rrezikon ta zbehë: emrat, historitë, dokumentet, kujtimet, traditat dhe vlerat.

Fjala si një tjetër formë shërbimi

Agim H. Lika përfaqëson një profil ku profesioni ushtarak dhe pasioni për historinë, kulturën e letërsinë janë ndërthurur në një rrugëtim të vetëm.

Trembëdhjetë libra të botuar, qindra artikuj publicistikë e studimorë, pjesëmarrje në antologji, veprimtari promovuese dhe kulturore, si dhe një punë e vazhdueshme për dokumentimin e historisë së Ishmit përbëjnë një veprimtari që shkon përtej një bibliografie personale. Ajo është, mbi të gjitha, një përpjekje për të ruajtur kujtesën. Nëse shërbimi ushtarak lidhet me detyrën dhe përgjegjësinë ndaj vendit, shkrimi dhe studimi janë bërë për Agim Likën një mënyrë tjetër për ta vijuar këtë përgjegjësi. Përmes dokumentit, librit dhe fjalës së shkruar, ai ka zgjedhur të mbajë gjallë historitë e njerëzve, të vendlindjes, të arsimit, të traditës dhe të brezave. Nga Shetaji i Ishmit te “Skënderbeu”, nga Akademia Ushtarake te Shtabi i Përgjithshëm, nga auditorët e arsimit ushtarak te faqet e librave, rrugëtimi i tij dëshmon një vazhdimësi të veçantë: **shërbimi ndaj vendit mund të marrë forma të ndryshme, por mbetet i lidhur me dijen, kujtesën dhe përkushtimin.**

Dhe sot, kur Agim H. Lika shkruan për historinë, arsimin, kulturën, vendlindjen apo përvojën e brezit të tij, ai nuk dokumenton vetëm të shkuarën. Ai i jep asaj një mundësi për të komunikuar me brezat që vijnë.

KOLONEL (R) HYSNI GJERGJI

Evropa e vitit 2026 nuk i ngjan Evropës së paqes së sigurt të dekadave pas Luftës së Ftohtë. Në shumicën e territorit të Bashkimit Evropian nuk ka fronte lufte, mobilizim të përgjithshëm apo bombardime të përditshme; megjithatë, qeveritë po forcojnë mbrojtjen ajrore, po e trajtojnë sabotazhin dhe sulmet kibernetike si çështje të sigurisë kombëtare dhe gjithnjë e më shpesh, po u kërkojnë qytetarëve të kenë ujë, ushqim, barna, radio, para *cash* dhe plane familjare për disa ditë autonomie. Kjo është shenja më konkrete e një realiteti të ri: paqja juridike vazhdon, por normaliteti strategjik ka ndryshuar. *Teza se “Evropa nuk është në luftë, por evropianët nuk po jetojnë në paqe” nuk është metaforë. Ajo përshkruan një gjendje konkrete strategjike. Kontinenti vazhdon jetën ekonomike dhe demokratike, por paralelisht rrit shpenzimet e mbrojtjes, forcon kundërzbulimin, mbron infrastrukturën kritike, përgatitet për sulme kibernetike dhe u kërkon familjeve të kenë rezerva për ditët e para të një krize.*

Lufta në Ukrainë po zhvillohet prej kohësh përtej kufijve dhe instrumenteve të saj ushtarakë. Ato po prekin energjinë, industrinë e mbrojtjes, transportin, telekomunikacionin, sigurinë kibernetike, hapësirën ajrore dhe debatin politik në pothuajse të gjithë Evropën. Kjo do të thotë se një pjesë gjithnjë e më e madhe e politikës së sigurisë evropiane po ndërtohet mbi mundësinë e ndërprerjes, sabotazhit, ndërhyrjes dhe përshkallëzimit. NATO e formuloi këtë ndryshim qartë në korrik 2026, kur Këshilli i Atlantikut të Veriut dënoi aktivitetet kibernetike ruse kundër infrastrukturës kombëtare kritike dhe institucioneve qeveritare të aleatëve, duke i përshkruar ato si kërcënim për sigurinë e Aleancës. Në fund të gushtit 2026, zëvendëssekretarja e përgjithshme e NATO-s theksoi se po shihen shkelje të hapësirës ajrore, tentativa zjarrvënjeje, sabotazh, veprimtari inteligjence dhe madje tentativa vrasjeje, duke e përshkruar mjedisin si dukshëm më agresiv. Këto deklarata nuk provojnë se çdo incident në Evropë është i drejtuar nga Moska, por tregojnë se institucionet euroatlantike e trajtojnë tashmë kërcënimin hibrid si një kategori operative, jo teorike.

Në shtator 2026 kjo gjuhë u bë edhe më e drejtpërdrejtë. Presidenti francez Emmanuel Macron deklaroi se kërcënimet hibride ruse ndaj Evropës dhe Francës po intensifikohen dhe kërkojnë masa të reja për mbrojtjen e infrastrukturës kritike. Më 16 shtator, Presidentja e Komisionit Evropian Ursula von der Leyen mbështeti idenë e një mekanizmi evropian të posaçëm kundër sabotazhit dhe kërcënimeve nën pragun e luftës, një lloj “counter-hybrid playbook” për reagim të koordinuar. Sfida kryesore nuk është vetëm të dallosh paqen nga lufta, por të menaxhosh zonën gri midis tyre. Lufta hibride është veçanërisht e përshtatshme për këtë zonë gri, sepse kërkon të prodhojë efekt strategjik pa i dhënë kundërshtarit një moment të qartë ku mund të thotë: “këtu fillon lufta”. Një sulm kibernetik mund të fikë një shërbim pa kaluar kufirin fizik. Një sabotazh mund të duket si aksident. Një dron që hyn për pak minuta në hapësirën ajrore mund të paraqitet si devijim teknik. Një fushatë dezinformimi mund të dobësojë besimin publik pa lëshuar asnjë predhë. Pikërisht kjo paqartësi e bën mjedisin më të vështirë për qeveritë demokratike.

Një nga provat më të forta se Evropa nuk po jeton më në normalitetin e vjetër është gjuha me të cilën qeveritë dhe autoritetet po u drejtohen familjeve. Në vend të komunikimeve që flasin vetëm për ushtrinë, tanket dhe aleancat, deklaratat e reja flasin për ujë të pijshëm, ushqime rezervë, barna personale, bateri, radio, para *cash*, dokumente *hard copy*, ngrohje alternative, evakuim dhe verifikim të informacionit. Ky është kalimi praktik nga “mbrojtja e shtetit” të “reziliencës e shoqërisë”. Strategjia e BE-së, e publikuar në mars 2025, vendosi si objektivi që popullsia të arrijë një minimum prej 72 orësh vetë-mjaftueshmëri. Komisioni e ndërton strategjinë mbi qasjen “all-hazards” dhe “whole-of-society”: kërcënimet mund të jenë ushtarake, kibernetike, klimatike ose infrastrukturë, por shoqëria duhet të ketë një bazë të përbashkët reagimi. Dokumenti kërkon përmirësim të paralajmërimit të hershëm, edukim për gatishmërinë, bashkëpunim civil-ushtarak dhe sigurimin e ujit e burimeve kritike.

Suedia ka shkruar edhe më larg në komunikimin publik. Qeveria e përkufizon mbrojtjen civile si diçka që fillon me individin. Broshura e përditësuar “In case of crisis or war” u përshtat posaçërisht me realitetin e ri të sigurisë. **Norvegjia** e rriti rekomandimin e vet, në maj 2024, nga tre ditë në një javë vetë-përgatitje. Autoritetet shpjeguan se kjo konsiderohet pjesë themelore e “total defence”. **Danimarka** rekomandon tre ditë autonomi dhe e lidh shprehimisht këtë me përqendrimin e situatës së sigurisë në Evropë, rritjen e rrezikut nga sulmet kibernetike dhe sabotazhi. **Finlanda** vijon me standardin 72-orësh; **Gjermania** rekomandon që familjet të synojnë vetë-mjaftueshmëri deri në dhjetë ditë, duke pranuar se edhe tre ditë përbëjnë një bazë të vlefshme. Udhëzuesi i ri përfshin tashmë edhe kërcënimet hibride, mungesën e energjisë, dezinformimin dhe çështjen e luftës. Në **Hollandë**, kompleti i emergjencës përfshin ujë, ushqim, radio, bateri, *cash*, dokumente dhe ndihmë të parë. Në **Poloni**, “Poradnik Bezpieczeństwa” u

EUROPA NUK ËSHTË NË LUFTË, POR EUROPIANËT NUK PO JETOJNË NË PAQE

hartua posaçërisht duke marrë parasysh përvojën e luftës në Ukrainë dhe mbulon luftën, sabotazhin, dezinformimin, sulmet kibernetike, avaritë infrastrukturë dhe planin familjar të krizës dhe versionin i printuar iu dërgua familjeve polake në fund të vitit 2025 dhe fillim të 2026.

Në tërësi, standardet, por logjika është e njëjtë: familja duhet të përballojë fazën fillestare të krizës pa u varur menjëherë nga sistemi publik. Ky ndryshim ka edhe një domethënie politike. *Për dekada, shumë shoqëri evropiane e konsideruan furnizimin e pandërprerë me energji, ujë, telekomunikacion dhe ushqime si pjesë të normalitetit të garantuar.* Vetë ky komunikim tregon se koncepti i sigurisë është zgjeruar nga mbrojtja e kufirit të mbrojtja e funksionimit të përditshëm të shoqërisë.

Rekomandimet për ujë dhe ushqim nuk janë provë se qeveritë evropiane kanë informacion se lufta do të fillojë nesër. Shumica e këtyre planeve janë të ndërtuara me logjikën “all-hazards”. Qëllimi i rezervës familjare është që shteti të blejë kohë. Nëse miliona njerëz kërkojnë njëkohësisht ujë, karburant, ushqim, para *cash* dhe informacion, presioni mbi policinë, shëndetësinë, emergjencat dhe logjistikën bëhet shumëfish më i madh. Kjo është arsyeja pse përgatitja individuale ka hyrë në doktrinën e “total defence”. Familja bëhet në këtë mënyrë hallka e parë e vazhdimësisë kombëtare.

Ka edhe një dimension psikologjik, pasi një ndërprerje energjie e shoqëruar me thashetheme, lajme të rreme dhe mungesë informacioni zyrtar mund të krijojë panik, grumbullim të pakontrolluar, zemërim dhe mosbesim. Prandaj manualat moderne nuk përmbajnë vetëm lista ushqimore, por ato flasin për burime të besueshme, radio me bateri, komunikim familjar dhe kontroll të dezinformimit. *Rezilienca nuk matet vetëm me sasinë e rezervave, por me aftësinë për të ruajtur funksionimin dhe gjykimin nën presion.*

Në modelin e ri, një vend është i mbrojtshëm vetëm nëse funksionojnë paralelisht ushtria, policia, energjia, portet, hekurudhat, telekomunikacioni, spitalet, industria, pushteti vendor, kompanitë private dhe qytetarët. Një sistem raketor mund të mbrojë një objektiv nga ajri - nuk mund të zëvendësojë një rrjet energjetik pa redundancë; një administratë pa plan vazhdimësie apo një popullsi që nuk di si të reagojë kur komunikimi ndërpritet. Në këtë arkitekturë, sektori privat bëhet po aq i rëndësishëm sa administrata publike. Shumica e rrjeteve të komunikimit, logjistikës, financave, energjisë dhe furnizimit funksionojnë përmes operatorëve privatë ose partneriteteve publike-private.

Kjo shpjegon pse siguria civile dhe ajo ushtarake po afrohen. Strategjia e BE-së kërkon aranzhime të integruara civile-ushtarake dhe stërvitje me skenarë të rregullt. NATO e sheh reziliencën kombëtare si bazë të frenimit kolektiv. Në terma praktikë, Evropa po përpqet të zvogëlojë fitimin strategjik që një kundërshtar mund të marrë nga një goditje nën pragun e luftës. Nëse një sulm kibernetik fik një sistem për disa orë, por institucionet kalojnë në procedurat rezervë dhe popullsia nuk panikoset, efekti politik i sulmit bie. Nëse e njëjta goditje paralizon shërbimet dhe thyen besimin, efekti është shumë më i madh se dëmi teknik.

Mbrojtja e kësaj infrastrukture nuk është vetëm çështje gardhesh, kamerash dhe policie fizike. Ajo përfshin sigurinë e zinxhirit të furnizimit, aksesin e personelit, kontrollin e nënkontraktorëve, mbrojtjen kibernetike, energjinë rezervë, sisteme alternative komunikimi dhe aftësinë për të kaluar shpejt nga operimi normal në regjim emergjence. Pikërisht këtu bashkohen siguria fizike, kibernetike dhe ajo e informacionit. Një kundërshtar nuk ka nevojë domosdoshmërisht të shkatërrojë një objekt, pasi mund të jetë e mjaftueshme ta bëjë atë të padisponueshëm për disa orë në momentin e gabuar.

Sa më shumë incidente të grumbullohen, aq më e vështirë bëhet të dallohet aksidenti nga provokimi dhe operacioni i

kufizuar nga përgatitja për diçka më të madhe. Kjo është arsyeja pse reagimi evropian po përpqet të kombinojë vigjilencën me proporcionalitetin. Nënvlërësimi i kërcënimit mund të inkurajojë veprime të tjera; mbi-reagimi mund të prodhojë përshkallëzim të panevojshëm. Sa më pak efekt politik dhe social të ketë një operacion hibrid, aq më pak i leverdishëm bëhet përdorimi i tij. Një shoqëri e përgatitur ul jo vetëm dëmin, por edhe vlerën që kundërshtari shpreson të nxjerrë nga goditja.

Për Shqipërinë, mësimi nuk është të kopjojë çdo masë të vendeve nordike apo të Evropës Qendrore, por të adoptojë logjikën se, përgatitja fillon përpara incidentit. Një vend anëtar i NATO-s me porte, aeroporte, rrjete energjetike, telekomunikacion dhe infrastrukturë digjitale të lidhur ngushtë me ekonominë evropiane duhet ta trajtojë reziliencën si pjesë të sigurisë kombëtare. Kjo kërkon plane vazhdimësie për institucionet dhe operatorët kritikë, rezervë funksionale, komunikim emergjent, ushtrime dhe edukim të popullsisë. Një udhëzues i thjeshtë kombëtar për familjet, jo alarmues, por praktik, do të kishte vlerë edhe në Shqipëri. Ai mund të shpjegojë çfarë duhet bërë gjatë një ndërprerjeje të zgatur të energjisë, tërmeti, sulmi kibernetik, krize furnizimi apo incidenti i sigurie; çfarë duhet të përmbajë një komplet 72-orësh; si verifikohet informacioni; si mbahet një plan familjar kontakti; dhe cilat janë kanalet zyrtare të besueshme të paralajmërimit. Kjo qasje nuk militarizon shoqërinë. Përkundrazi, e bën atë më pak të cenueshme ndaj frikës dhe manipulimit. Një sistem kombëtar i reziliencës drejtuar nga MM apo AKMC nuk ka pse të ndërtohet vetëm për skenarin e luftës. Pikërisht vlera e tij është se i njëjti kapacitet shërben në disa lloje emergjencash. Rezerva, komunikimi i krizës, mbrojtja e infrastrukturës dhe edukimi qytetar, funksionojnë si investim me përdorim të shumëfishtë. Kjo e bën përgatitjen jo vetëm çështje sigurie, por edhe çështje të administrimit të mirë të shtetit.

Një shoqëri e përgatitur nuk është domosdoshmërisht një shoqëri e frikësuar. Përkundrazi, qëllimi i komunikimit publik të sigurisë duhet të jetë ulja e pasigurisë. Në një krizë hibride, besimi është vetë një infrastrukturë kritike. Për liderët evropianë sfida është e dyfishtë. Ata duhet të flasin qartë që publiku të kuptojë se mjedisi i sigurisë është përqendësuar, por pa e shndërruar çdo kërcënim në alarm të përherëshëm. Prandaj gjuha më efektive është, mbaj rezervë bazë, njih planin e familjes, ndiq kanalet zyrtare, kontrollo burimin, mos shpërnda informacion të pa verifikuar dhe kupto rolin e shërbimeve të emergjencës. Vigjilenca duhet të nënkuptojë aftësi për të dalluar sjellje dhe anomalitë konkrete, respektim të procedurave dhe raportim përmes kanaleve institucionale. Përndryshe, vetë masat e sigurisë mund të prodhojnë fragmentim social, pikërisht efektin që kërkon një operacion ndikimi. Në këtë kuptim, kohezioni shoqëror është pjesë e mbrojtjes kombëtare po aq sa rezerva fizike.

Ajo që po ndërtohet në Evropë është një kontratë e re e sigurisë midis shtetit dhe qytetarit. Shteti merr përsipër të mbrojë, të paralajmërojë dhe të mbajë funksionale sistemet kritike, ndërsa qytetari pranon se nuk mund të jetë vetëm konsumator i sigurisë, por duhet të ketë një minimum përgjegjësie për familjen dhe komunitetin. Ky nuk është mobilizim ushtarak i shoqërisë, por mobilizim i kapacitetit për të përballuar ndërprerjen. Evropianët vazhdojnë të jetojnë në paqe juridike, por janë duke u trajnuar gradualisht për ditën kur paqja mund të mos funksionojë si zakonisht. Kjo nuk do të thotë se lufta me armë zjarri është e pashmangshme, por do të thotë që paqja evropiane nuk mund të merret më si gjendje automatike. Ajo duhet të mbrohet, të furnizohet, të ushtrohet dhe të bëhet rezistente. Në këtë kuptim, përgatitja civile nuk është shenjë paniku, por shenjë se Evropa po përpqet të mos lejojë që një krizë e kufizuar të kthehet në paralizë strategjike.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Uniforma ushtarake merr një tjetër dimension, kur ngjitet në skenat botërore si përfaqësuese e artit, sportit apo shkencës. Ajo nuk është vetëm simbol i detyrës, disiplinës dhe përgjegjësisë, por bëhet edhe një mënyrë për të përfaqësuar denjësisht vendin, institucionin dhe vlerat njerëzore që mbartin Forcat e Armatosura. Një i tillë ishte aktiviteti i zhvilluar në Berlin, ku mes qindra zërave dhe pjesëmarrësve nga vende të ndryshme, Shqipëria u përfaqësua edhe përmes një pjesëtareje të Forcave të Armatosura, **Kryekapter Aida Guxha**, duke i dhënë këtij aktiviteti një dimension të veçantë njerëzor dhe institucional.

Nga **21 deri më 26 shtator 2026**, në **ATZE Musiktheater, Berlin**, u zhvillua një koncert koral i veçantë, i organizuar në kuadër të **125-vjetorit të themelimit të Chorverband Berlin e.V.** Aktiviteti u shndërrua në një ngjarje historike për botën e korit, pasi **Instituti i Rekordëve për Gjermaninë (RID)** certifikoi zyrtarisht vendosjen e rekordit botëror për **koncertin më të gjatë koral në formë stafete**.

Sipas certifikatës zyrtare të RID, koret pjesëmarrëse realizuan një koncert të pandërprerë në formë stafete gjatë, i cili u verifikua dhe u certifikua zyrtarisht më **26 shtator 2026**. Rekordi, i regjistruar në dokumentin zyrtar me emërtimin **125StundenChor**, shënon një moment të rëndësishëm për organizatorët dhe për të gjithë pjesëmarrësit në këtë ngjarje ndërkombëtare.

Në mesin e këtij kori të madh ndërkombëtar ishte edhe **BuJArt International Chamber Choir**, si një prej formacioneve pjesëmarrëse në këtë aktivitet historik. Dhe pikërisht në këtë ansambël ishte edhe **Kryekapter Aida Guxha**,

Një ushtarake që e përfaqëson Shqipërinë edhe përmes artit

Pjesëmarrja e Kryekapter Aida Guxhës në këtë aktivitet nuk është thjesht një pjesëmarrje artistike. Ajo përfaqëson një tjetër dimension të potencialit njerëzor që gjendet brenda Forcave të Armatosura.

Në jetën ushtarake, uniforma kërkon përkushtim, disiplinë, përgjegjësi dhe profesionalizëm. Por pas uniformës qëndron individi, me talentet, pasionet dhe aftësitë e tij. Pikërisht këto dimensione njerëzore e bëjnë më të plotë portretin e një ushtaraku dhe dëshmojnë se Forcat e Armatosura nuk janë vetëm një strukturë profesionale e mbrojtjes, por edhe një komunitet njerëzish me aftësi dhe prije të ndryshme.

Aida Guxha është një prej këtyre shembujve

Pjesëmarrja e saj në një aktivitet të përmasave ndërkombëtare, në një skenë ku arti dhe muzika bashkojnë njerëz e kultura të ndryshme, i jep një kuptim të veçantë përfaqësimit. Në Berlin, ajo nuk ishte vetëm pjesë e një kori. Ajo ishte edhe një pjesëtare e Forcave të Armatosura shqiptare, duke mbartur me vete atë përkatësi në një ngjarje që u shndërrua në rekord botëror.

Ky është një aspekt që meriton të evidentohet edhe në faqet e shtypit ushtarak: brenda Forcave të Armatosura ka gra dhe burra që, krahas detyrës së tyre profesionale, zhvillojnë dhe kultivojnë talente të veçanta, duke u bërë pjesë e aktiviteteve kombëtare e ndërkombëtare dhe duke kontribuar në mënyra të ndryshme në përfaqësimin e Shqipërisë.

Nga detyra ushtarake te skena ndërkombëtare

Historia e Kryekapter Aida Guxhës merr kështu një ngjyrim të veçantë. Në një institucion ku profesionalizmi është themeli i çdo detyre, talenti personal bëhet një vlerë shtesë.

Forcat e Armatosura kanë nevojë për profesionistë të mirë në çdo fushë, por kanë gjithashtu brenda tyre njerëz që sjellin pasuri të tjera: kulturë, art, sport, dije, kërkim, muzikë dhe krijimtari. Këto talente nuk qëndrojnë të shkëputura nga uniforma. Përkundrazi, ato e plotësojnë figurën e ushtarakut të kohës sonë – një profesionist që di të përmbushë detyrën, por që njëkohësisht është edhe qytetar me interesa, pasione dhe aftësi që mund të kontribuojnë në jetën shoqërore.

Pjesëmarrja e Aida Guxhës në **125StundenChor** e dëshmon këtë në mënyrë konkrete.

Për gjashtë ditë, zërat e koreve pjesëmarrëse u ndërthurën në një koncert të pandërprerë, duke e kthyer muzikën në një urë komunikimi mes njerëzve. Në fund, certifikata e **Rekord-Institut für Deutschland** dokumentoi arritjen: **rekordi botëror për koncertin më të gjatë koral në formë stafete**. Në këtë rekord ka edhe një pjesë shqiptare. Dhe ajo pjesë mban emrin e një ushtarakeje shqiptare.

KUR UNIFORMA BËHET ZË QË PËRFAQËSON SHQIPËRINË

Kryekapter Aida Guxha, pjesë e një rekordi botëror koral në Berlin, një tjetër dëshmi se Forcat e Armatosura kanë talente që shkëlqejnë edhe përtej uniformës

Gruaja në uniformë, gjithnjë e më shumë në qendër të përfaqësimit

Pjesëmarrja e kryekapter Aida Guxhës sjell në vëmendje edhe një realitet tjetër të rëndësishëm: **roli i gruas në Forcat e Armatosura është zgjeruar jo vetëm në aspektin profesional, por edhe në përfaqësimin publik, kulturor dhe ndërkombëtar**.

Gruaja ushtarake shqiptare sot është pjesë e misionëve, stërvitjeve, strukturave dhe angazhimeve të ndryshme të Forcave të Armatosura. Por ajo është gjithashtu pjesë e aktiviteteve që përcjellin një imazh tjetër të institucionit dhe të njerëzve që mbajnë uniformën.

Historia e Aida Guxhës, e cila lidhet edhe me **historinë e gruas së parë Kryenënoficere të Forcës Ajrore**, përbën një kapitull të veçantë në këtë rrugëtim. Ajo dëshmon se rrugëtimi i gruas në uniformë është ndërtuar mbi përkushtim, profesionalizëm dhe vullnet, por edhe mbi aftësinë për të sjellë në institucion vlera të tjera që tejkalojnë kufijtë e detyrës së

përditshme. Në Berlin, kjo histori u shfaq përmes muzikës.

Një ushtarake shqiptare, pjesë e një kori ndërkombëtar, u bë pjesë e një ngjarjeje që tashmë është e dokumentuar në një certifikatë rekord. Një arritje që i përket korit, organizatorëve dhe të gjithë pjesëmarrësve, por që për Shqipërinë sjell edhe kënaqësinë e të pasurit një përfaqësuese nga radhët e Forcave të Armatosura.

Forcat e Armatosura, një komunitet me talente

Në faqet e gazetës **“Ushtria”**, historitë e tilla kanë një vend të veçantë, sepse shtypi ushtarak nuk dokumenton vetëm operacionet, stërvitjet, misionet dhe veprimtarinë institucionale. Ai dokumenton edhe **njerëzit që mbajnë uniformën**, rrugëtimin e tyre, arritjet dhe vlerat që ata përcjellin.

Aida Guxha është një prej këtyre historive.

Është historia e një ushtarakeje që, krahas detyrës së saj, ka ruajtur dhe zhvilluar një pasion artistik, duke arritur të bëhet pjesë e një formacioni koral ndërkombëtar. Është historia e një gruaje që e ka lidhur përvojën e saj në uniformë me një tjetër dimension të jetës – muzikën – dhe që përmes saj ka marrë pjesë në një ngjarje të certifikuar si rekord botëror.

Kjo është edhe një mesazh për të gjithë ata të rinj e të reja që zgjedhin Forcat e Armatosura: **uniforma nuk i mbyll horizontet e njeriut; ajo mund të bëhet një pikënisje për të sjellë më tej dijen, talentin, kulturën dhe përkushtimin personal**.

Forcat e Armatosura janë të pasura me njerëz të tillë. Talente që ndoshta nuk shfaqen çdo ditë në faqet e lajmeve, por që, në momentin kur dalin në skenën kombëtare apo ndërkombëtare, dëshmojnë se pas uniformës shqiptare ka njerëz me aftësi të shumta.

Kryekapter Aida Guxha, me pjesëmarrjen e saj në këtë ngjarje të jashtëzakonshme në Berlin, është një shembull i kësaj pasurie njerëzore.

Nga Shqipëria në Berlin, nga uniforma te muzika, nga detyra te pasioni – rrugëtimi i saj u bë pjesë e një rekordi që tashmë ka marrë vulën zyrtare të **Rekord-Institut für Deutschland**.

Dhe në këtë histori, përtej shifrave, orëve të koncertit dhe certifikatës së rekordit, mbetet një tjetër vlerë për t'u evidentuar:

Forcat e Armatosura shqiptare kanë brenda tyre njerëz që dinë të përfaqësojnë denjësisht vendin jo vetëm në uniformë, por edhe përmes talentit, kulturës dhe vlerave njerëzore.

Berlin, shtator 2026.

Një rekord botëror koral.

Një zë shqiptar mes zërave të botës.

Dhe një tjetër histori që dëshmon se **uniforma shqiptare ka edhe zë, talent dhe shpirt artistik**.

Prof. Asoc. Dr. Bernard Zotaj

Dr. Albert Hitoaliaj

Redaksia e gazetës “Ushtria” shpreh ngushëllimet e saj të sinqerta për ndarjen nga jeta të **kolonel Islam Haxhiajt**, ushtarakut, pedagogut dhe studiuesit që për dekada i shërbeu Forcave të Armatosura dhe arsimit ushtarak shqiptar. Me përkushtimin ndaj detyrës, përvojën profesionale dhe kontributin e tij në përgatitjen e brezave të oficerëve, kolonel Islam Haxhiaj ka lënë një kontribut të çmuar në historinë dhe traditën e arsimit ushtarak shqiptar. Përkushtimi i tij në detyrat komanduese, pedagogjike dhe shkencore përbën një pjesë të rëndësishme të kujtesës institucionale të Forcave të Armatosura.

Në këto momente dhimbjeje, **Redaksia e gazetës “Ushtria”** i përcjell familjes, të afërmve, kolegëve dhe bashkëpunëtorëve të kolonel Islam Haxhiajt shprehjen e sinqertë të ngushëllimeve, duke ndarë dhimbjen për këtë humbje.

Më 24 shtator 2026 u nda nga jeta kolonel Islam Haxhiaj, një nga ushtarakët dhe pedagogët që i kushtoi pjesën më të madhe të jetës shërbimit në Forcat e Armatosura, arsimit ushtarak dhe përgatitjes së brezave të oficerëve shqiptarë. Me largimin e tij mbyllet rrugëtimi jetësor i një ushtaraku të një brezi që e lidhi jetën me uniformën, detyrën, disiplinën dhe përgjegjësinë. Por, siç ndodh me njerëzit që kanë punuar me përkushtim dhe kanë lënë gjurmë te të tjerët, largimi fizik nuk e mbyll praninë e tyre. Mbeten vepra, kujtime, nxënës e kolegë dhe një emër që vazhdon të jetojë në kujtesën e atyre që e njohën.

Nga Vranishti në rrugën e gjatë të uniformës

Islam Haxhiaj lindi më 12 mars 1941, në Vranisht të Vlorës, në një trevë të njohur për traditat e saj të qëndresës, besës, burrërisë dhe krenarisë. Në këtë mjedis familjar e shoqëror u formuan edhe disa prej tipareve që do ta shoqëronin gjatë gjithë jetës: karakteri i fortë, ndershmëria, përmbytja, guximi dhe respekti për fjalën e dhënë.

Në vitin 1957 përfundoi shkollën shtatëvjeçare me rezultate shumë të mira. Po atë vit nisi studimet në Shkollën Ushtarake “Skënderbej”, të cilën e ndoqi nga viti 1957 deri më 1961. Kjo ishte pika e parë e një udhe që do ta lidhte për më shumë se tri dekada me jetën ushtarake. Për të, ushtria nuk do të ishte thjesht një profesion, por një mënyrë jetese, një shkollë karakteri dhe një përgjegjësi ndaj detyrës dhe vendit. Pas përfundimit të “Skënderbeut”, në vitet 1961-1963, vijoi studimet në Shkollën e Lartë të Bashkuar të Oficerëve. Pas përfundimit të saj u titullua oficer me gradën nëntogje.

Në korrik 1963 u emërua në Korpusin e Korçës, ku nisi shërbimin në strukturat e trupës. Në vitet që pasuan kreu një sërë detyrash komanduese: komandant toge, komandant kompanie, komandant batalioni dhe zëvendës shef shtabi brigade. Këto ishin vite të rëndësishme për formimin e tij. Përvoja e drejtpërdrejtë në repart, përgjegjësia për njerëzit dhe njësitë që drejtonte, si dhe përballja me kërkesat konkrete të jetës ushtarake, i dhanë atij atë përvojë praktike që më vonë do ta përcillte në auditorët e arsimit ushtarak.

Një oficer që u bë edhe mësues i oficerëve

Përgatitjen e tij profesionale e çoi në një nivel më të lartë në vitet 1971-1973, kur kreu studimet në Akademinë e Shtabit të Përgjithshëm. Pas përfundimit të Akademisë u emërua pedagog në Shkollën e Lartë të Bashkuar të Oficerëve. Këtu nisi një nga periudhat më të rëndësishme të jetës së tij profesionale: kalimi nga përvoja e komandimit në trupë te misioni i formimit të brezave të rinj të oficerëve.

Për rreth 14 vjet, veprimtaria e Islam Haxhiajt u lidh ngushtë me arsimin e lartë ushtarak. Në Shkollën e Lartë të Bashkuar kreu detyrat e pedagogut, zëvendës dekanit të Fakultetit Gjitharmësh, shefit të Degës Operative dhe zëvendëskomandantit të shkollës për përgatitjen e kuadrit dhe punën shkencore.

Në këto detyra ai nuk u kufizua vetëm në zhvillimin e procesit mësimor. Për të, përgatitja e një oficeri ishte një proces më i gjerë, që kërkonte dije, disiplinë, kulturë profesionale, aftësi analitike dhe përgjegjësi. Auditori u bë kështu një tjetër hapësirë e shërbimit të tij. Në vend të komandës së drejtpërdrejtë të një reparti, ai tashmë përgatiste njerëzit që nesër do të merrnin përgjegjësi komanduese.

Puna e Islam Haxhiajt nuk mbeti vetëm në auditor. Gjatë viteve të veprimtarisë së tij profesionale përgatiti leksione, metodika, materiale mësimore dhe studime shkencore, si dhe ishte bashkautor i rregulloreve dhe teksteve mësimore ushtarake. Kjo pjesë e veprimtarisë së tij ka rëndësi të veçantë, sepse tregon një dimension tjetër të figurës së tij: atë të ushtarakut që nuk e shihte profesionin vetëm si praktikë, por

ISLAM HAXHIAJ, ushtaraku madhor, pedagogu dhe njeriu i rrallë

Në kujtim të kolonel Islam Haxhiajt (1941-2026)

këtu qëndron një pjesë e rëndësishme e trashëgimisë së Islam Haxhiajt. Ai nuk la pas vetëm dokumente, leksione, metodika e tekste mësimore. La pas njerëz të cilëve u kishte dhënë dije, përvojë dhe një pjesë të kulturës së tij profesionale.

Mbi të gjitha, njeriu

Ata që e njohën e kujtojnë mbi të gjitha njeriun. Islam Haxhiaj ishte fjalëpak. Nuk e përdorte fjalën për t'u imponuar dhe as gradën për t'u dukur. Kishte seriozitetin e ushtarakut, por edhe thjeshtësinë e njeriut që e dinte se respekti nuk kërkohet; fitohet. Ishte njeri i besës dhe i fjalës së dhënë. Ndershmëria për të nuk ishte një cilësi që duhej shpallur, por një mënyrë e natyrshme të jetuari. Në marrëdhëniet me njerëzit ishte korrekt, miqësor dhe i përmbytur. Nuk kishte nevojë për bujë, zhurmë apo fjalë të mëdha për të krijuar autoritet. Autoritetin e ndërtonte përmes dijes, sjelljes dhe shembullit personal. Ishte nga ata njerëz që nuk përpigën të zënë vend në kujtesën e të tjerëve, por si dije, analizë, gjykim dhe përgjegjësi. Kishte mendim të pavarur dhe guxim për ta shprehur atë. Për të, disiplina nuk nënkuptonte heqjen dorë nga mendimi. Përkundrazi, profesionalizmi kërkonte aftësi për të analizuar, për të argumentuar dhe për të mbrojtur atë që mendoje se ishte e drejtë. Ky kombinim i disiplinës me mendimin, i përvojës me dijen dhe i autoritetit me thjeshtësinë, përbënte një nga tiparet më dalluese të karakterit të tij. Nga Vranishti i Vlorës te Shkolla Ushtarake “Skënderbej”, nga repartet e Korpusit të Korçës te Akademia e Shtabit të

Përgjithshëm, nga auditorët e Shkollës së Lartë të Bashkuar deri te strukturat drejtuese të Ministrisë së Mbrojtjes, rrua e Islam Haxhiajt përshkoi disa prej institucioneve kryesore të jetës ushtarake shqiptare të kohës.

Ishte një jetë e lidhur me uniformën, por jo vetëm me uniformën. Ishte jetë e lidhur me dijen, me njerëzit dhe me përgjegjësinë. Dhe ndoshta ky është bilanci më i rëndësishëm i një oficeri: jo vetëm sa vite shërbeu, sa detyra kreu apo sa grada mbajti, por çfarë la pas te njerëzit me të cilët punoi. Për një pedagog ushtarak, kjo trashëgimi merr një kuptim të veçantë, sepse shumëfishohet përmes brezave. Një dije e dhënë në auditor mund të përcillet më tej për dekada. Një këshillë mund të mbetet gjatë në kujtesën e një oficeri. Një shembull personal mund të bëhet pjesë e karakterit profesional të atij që e ka njohur. Në këtë kuptim, puna e Islam Haxhiajt nuk përfundoi me daljen e tij në pension. Ajo vazhdoi përmes njerëzve.

Një lamtumirë me respekt

Më 24 shtator 2026, në moshën 85-vjeçare, kolonel Islam Haxhiaj u nda nga jeta. Me të u largua një përfaqësues i një brezi ushtarakësh që përshkoi një periudhë të gjatë dhe të rëndësishme të historisë së ushtrisë shqiptare, nga shkollimi ushtarak i viteve '50 deri te ndryshimet e mëdha të fillimit të viteve '90. Por njeriu nuk matet vetëm me kohën që jetoi. Matet edhe me gjurmët që la. Dhe gjurmët e Islam Haxhiajt janë të lidhura me figurën e oficerit të përkushtuar, pedagogut të përgatitur, drejtuesit të përgjegjshëm dhe, mbi të gjitha, burrit të ndershmë e të besës.

Ai ishte fjalëpak, por fjala e tij kishte peshë. Ishte i përmbytur, por prania e tij ndihej. Ishte kërkuar në profesion, por njerëzor në marrëdhënie. Ishte i rreptë me detyrën, por i thjeshtë në jetë. Gradat mbeten pjesë e historisë së një ushtaraku. Detyrat përfundojnë me shërbimin. Dekoratat mbeten dëshmi të një kohe.

Por karakteri mbetet te familja, te miqtë, te kolegët dhe te ata që e patën pedagog. Mbetet te brezat e oficerëve që morën prej tij dije dhe përvojë. Dhe mbetet në kujtesën e një kohe, ku shumë njerëz e ndërtuan jetën e tyre mbi uniformën, disiplinën, dijen dhe ndjenjën e detyrës.

Islam Haxhia la pas, të hidhëruar, bashkëshorten, Ziflinë; djalin Arbenin dhe mbesën Ardita, një studente e ekscelencës e shkencave sociale. Në këtë ikje të pakthyeshme mori me vete edhe hidhërimin e thellë që e kishte shoqëruar në dekada, që i buronte nga humbja e parakohshme e jetës së të bijës, Afërdita. Lamtumirë, kolonel Islam Haxhiaj! U prehsh në paqë! Jeta jote u mbyll, por ajo që u dhe njerëzve nuk mbyllet bashkë me të. Sepse njeriu ikën, ndërsa vepra, kujtimi dhe respekti që ka mbjellë te të tjerët vazhdojnë të jetojnë.

edhe si dije që duhej studiuar, sistemuar dhe përcjellë.

Përvoja e fituar në repart, njohuritë e marra në Akademinë e Shtabit të Përgjithshëm dhe përvoja e gjatë pedagogjike, u ndërthurën në punën e tij si pedagog dhe studiues. Në këtë mënyrë, një pjesë e punës së tij u bë pjesë e kujtesës profesionale të institucioneve ku shërbeu dhe e formimit të brezave që kaluan nëpër ato institucione.

Përsëri në strukturat drejtuese

Nga viti 1986 deri më 1989, Islam Haxhiaj shërbeu si shef shtabi njësie në Selitë, duke iu rikthyer detyrave të drejtpërdrejta të drejtimt ushtarak. Në vitin 1989 u emërua zëvendës drejtor i Drejtorisë së Shkollave Ushtarake në Ministrinë e Mbrojtjes, detyrë të cilën e kreu deri në vitin 1992. Kjo detyrë përbënte një tjetër pikë të rëndësishme në karrierën e tij. Përvoja si komandues, formimi akademik, vitet e gjata si pedagog dhe puna në drejtimin e arsimit ushtarak tashmë bashkoheshin në një përgjegjësi më të gjerë: atë të drejtimt dhe administrimit të strukturave të shkollave ushtarake.

Në vitin 1991, me rivendosjen e sistemit të gradave në Forcat e Armatosura, mori gradën ‘kolonel’. Një vit më vonë, në vitin

1992, në kushtet e ndryshimeve të mëdha që përfshinë ushtrinë shqiptare, doli në pension të parakohshëm, sikurse edhe shumë ushtarakë të tjerë të brezit të tij. Kështu përfundoi shërbimi aktiv i një karriere të gjatë, por jo lidhja e tij shpirtërore me profesionin dhe me njerëzit me të cilët kishte ndarë një pjesë të rëndësishme të jetës.

Për kontributin e dhënë gjatë karrierës, Islam Haxhiaj u dekorua me pesë urdhra e medalje nga Presidiumi i Kuvendit Popullor. Por, përtej dekoratave, gradave dhe funksioneve, vlerësimi i një jete të tillë nuk mund të matet vetëm me shenjat zyrtare të mirënjohjes. Për një pedagog, ndoshta dëshmia më e madhe e punës është ajo që mbetet te nxënësit e tij. Dhe pikërisht

Sportistët e Forcave të Armatosura nderojnë flamurin shqiptar në Kampionatin Ballkanik të Atletëve Master në Craiova

Craiova, Rumani, shtator 2026
Garat maten me metra, sekonda dhe centimetra. Ka të tjera që maten me forcën për të mos u dorëzuar, me disiplinën për të vijuar përpara dhe me krenarinë për të mbajtur mbi supe një flamur.
Në Kampionatin Ballkanik të Atletëve Master, zhvilluar në Craiova të Rumanisë, sportistët e Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë i bashkuan të gjitha këto.

Në pistë, në sektorët e kërcimit dhe të hedhjeve, uniforma shqiptare u përfaqësua nga pesë ushtarakë, të cilët u kthyen nga ky aktivitet me tituj kampionësh, medalje dhe vende në podium. Por përtej rezultateve, pjesëmarrja e tyre ishte një tjetër dëshmi se fryma e disiplinës ushtarake dhe pasioni për sportin mund të takohen në të njëjtën garë.
Flamuri kuqezi u ngjit në podiumin ballkanik, ndërsa emrat e sportistëve të Forcave të Armatosura u renditën mes më të mirëve të kategorive të tyre.

Pesë sportistë, një mision: të përfaqësojnë Shqipërinë

Në një kampionat ku çdo sekondë, çdo hap dhe çdo centimetër mund të vendoste diferencën mes podiumit dhe vendit pas tij, përfaqësuesit e Forcave të Armatosura hynë në garë me përvojën, përgatitjen dhe karakterin e ndërtuar në uniformë.

Nënkolonel Bledar Mesi ishte ndër protagonistët e përfaqësimit shqiptar, duke siguruar titullin e **nënkampionit të Ballkanit në 800 metra dhe 5000 metra**, ndërsa kontributi i tij u bë i rëndësishëm edhe në garat ekipore.
Dy distanca, dy gara të ndryshme në ritëm dhe kërkesa fizike, por i njëjti parim: të ruash ritmin, të menaxhosh forcën dhe të dish se gara vendoset deri në metrat e fundit.

Në garat individuale, një tjetër flamur shqiptar u ngjit në majën e podiumit.
Nënkolonel Gernat Qirici u shpall **kampion Ballkani në 5000 metra ecje sportive**, duke siguruar një nga rezultatet më të rëndësishme të ekipit shqiptar në këtë kampionat.
Ecja sportive është një disiplinë ku teknika, ritmi dhe kontrolli fizik janë po aq të rëndësishme sa rezistenca. Qirici e përmbylli garën në krye, duke sjellë në Shqipëri titullin ballkanik.
Në sektorin e kërcimeve, **major Edison Kaja** u shpall **kampion Ballkani në trehapësh**.

Forca, shpejtësia, koordinimi dhe saktësia takohen në pak sekonda në një disiplinë ku një hap i gabuar mund të ndryshojë të gjithë rezultatit. Kaja e përfundoi garën në vendin e parë, duke i shtuar ekipit shqiptar një tjetër titull kampion.

Në hedhjen e shtizës, **major Ervin Hysi** siguroi **vendin e tretë**, duke u ngjitur në podium dhe duke i dhënë Shqipërisë një tjetër medalje.

Ndërsa **major Enkel Likaj**, në hedhjen e gjyles, u rendit në **vendin e katërt**, duke qenë pranë zonës së medaljeve dhe duke kontribuar në rezultatit të përgjithshëm të ekipit.

Kur individualja bëhet forcë e përbashkët

Në atletikë, gara individuale është në qendër të vëmendjes. Por në Craiova, **sportistët e Forcave të Armatosura** treguan edhe një tjetër dimension: **forcën e ekipit**.
Stafeta është gjithmonë një provë e veçantë. Nuk mjafton vetëm shpejtësia e një sportisti. Duhet sinkronizimi, besimi dhe koordinimi. Duhet që çdo anëtar i ekipit ta dijë se pas tij vjen dikush tjetër dhe se rezultati i tij është pjesë e rezultatit të të gjithëve.
Në stafetën 4×100 metra, ekipi shqiptar i përbërë nga Edison Kaja, Bledar Mesi, Ervin Hysi dhe Gernat Qirici fitoi vendin e tretë.
Një medalje që mban pesëdhjetë metra? Njëqind metra? Katër etapa? Në fakt, ajo mbart shumë më tepër: përgatitjen individuale, koordinimin dhe përgjegjësinë e përbashkët.

Në **Ballkan Relay**, sportistët shqiptarë shkuan edhe më lart. **Bledar Mesi në 800 m, Ervin Hysi në 400 m, Edison Kaja në 200 m dhe Gernat Qirici në 100 m** formuan ekipin që siguroi **vendin e dytë**.

Medalja e argjendtë në këtë stafetë ishte një tjetër dëshmi e nivelit të përfaqësimit shqiptar në kampionat. Nga njëri sportist te tjetri, nga një distancë te tjetra, gara u shndërrua në një histori të përbashkët.

Përtej medaljes

Në pamje të parë, atletika është sporti i rezultatit të menjëhershëm. Kronometri tregon kohën. Metri tregon distancën. Tabela tregon renditjen.
Por pas çdo rezultati qëndrojnë orë përgatitjeje, përpjekje fizike, sakrifica dhe disiplinë. Për një ushtarak, kjo lidhje është edhe më e natyrshme.

Përgatitja fizike është pjesë e kulturës profesionale të Forcave të Armatosura. Ajo ndërton qëndrueshmëri, vetëkontroll dhe gatishmëri. Sporti, ndërkohë, i vendos këto cilësi përballë një prove konkrete, ku rezultati nuk mund të fshihet pas fjalëve.

Në pistë nuk ka privilegje. Ka vetëm përgatitje. Ka sekonda. Ka centimetra. Ka përpjekjen për të qenë më i mirë se dje. Dhe pikërisht këtu qëndron një nga vlerat e sportit ushtarak: ai nuk ndërton vetëm kampionë, por forcon edhe një kulturë ku disiplina, këmbëngulja dhe puna në ekip bëhen pjesë e karakterit.

Nga uniforma në podium, i njëjti shpirt gare

Kampionati i Craiovës nuk ishte thjesht një aktivitet sportiv ndërkombëtar. Për përfaqësuesit e Forcave të Armatosura, ai ishte edhe një mundësi për të treguar se

pas uniformës së ushtarakut ekzistojnë njerëz me pasione, talente dhe histori personale, të cilët edhe jashtë detyrës së përditshme vazhdojnë të përfaqësojnë vendin e tyre. **Ata garojnë si individë, por në podium mbajnë një emër të përbashkët: Shqipërinë.**

Në ato momente, medalja nuk është vetëm personale. Ajo bëhet pjesë e përfaqësimit të institucionit, e ekipit dhe e flamurit që qëndron pas çdo gare. Kjo është arsyeja pse një rezultat sportiv merr një kuptim të veçantë kur arrihet nga një ushtarak në një aktivitet ndërkombëtar.
Sepse krahas numrit të vendosur në tabelën e rezultateve, ai përcjell edhe një mesazh tjetër, përkushtimi shpërbëhet kur mbështetet nga puna dhe disiplina.

Pesë emra, disa podiume, një flamur

Craiova do të mbetet për ekipin shqiptar si një kampionat ku Forcat e Armatosura lanë gjurmën e tyre.

Bledar Mesi – dy tituj nënkampion në 800 m dhe 5000 m, si dhe medalje në garat ekipore.

Gernat Qirici – kampion Ballkani në 5000 m ecje sportive.

Edison Kaja – kampion Ballkani në trehapësh.

Ervin Hysi – medalje bronzi në hedhjen e shtizës.

Enkel Likaj – vendi i katërt në hedhjen e gjyles.

Dhe më pas, dy rezultate që e plotësuan suksesin ekipor: **vendi i tretë në 4×100 metra** dhe **vendi i dytë në Ballkan Relay**.

Janë rezultate që flasin vetë. Por fotografia më e bukur e këtij kampionati nuk është vetëm ajo e medaljes. **Është momenti kur flamuri shqiptar ngrihet në podium. Është momenti kur puna e bërë në heshtje merr një emër publik. Është momenti kur një ushtarak, pas një gare të fituar, nuk ngre vetëm dorën drejt medaljes, por sheh flamurin që ngrihet mbi të.**

Dhe në atë çast, sporti bëhet përfaqësim, uniforma bëhet krenari dhe suksesi individual bëhet sukses i përbashkët.

Nga Craiova, një tjetër dëshmi se Forcat e Armatosura nuk përfaqësohen vetëm në misione dhe stërvitje. Ato përfaqësohen edhe aty ku sfida kërkon disiplinë, karakter dhe vullnet për të shkuar deri në fund.

Urime sportistëve të Forcave të Armatosura për rezultatet dhe përfaqësimin dinjitoz të Shqipërisë në Kampionatin Ballkanik të Atletëve Master!

Në vitin 2026, kriza klimatike është bërë tema më e rëndësishme e agjendës ndërkombëtare. Nuk ka më vend për dyshime: bota po përballet me pasoja të prekshme, të përditshme, që nga valët e të nxehtit në Evropë e deri tek përmbytjet shkatërruese në Azi. Raportet e fundit të Kombeve të Bashkuara paralajmërojnë se kufiri i ngrohjes globale prej 1.5°C, i vendosur nga Marrëveshja e Parisit si prag sigurie, pritet të tejkalohet brenda pak viteve. Ky tejkalim do të sjellë një realitet të ri, ku fatkeqësitë natyrore nuk do të jenë më përjashtim, por normë.

Një panoramë e krizës

Valët e të nxehtit kanë thyer rekorde në Evropë, duke shkaktuar mijëra viktima dhe duke testuar kapacitetin e sistemeve shëndetësore. Në Azi, përmbytjet kanë zhvendosur miliona njerëz, ndërsa në Afrikë, thatësitat e gjata kanë sjellë mungesë ushqimi dhe rritje të çmimeve globale. Amerika Latine po përballet me zjarre të pakontrollueshme që shkatërrojnë pyjet tropikale, duke ulur kapacitetin e planetit për të thithur karbonin. Kriza klimatike nuk është më një kërcënim i largët, por një realitet i përditshëm që prek çdo vend, pavarësisht nivelit të zhvillimit.

Në Evropë, verat e fundit kanë qenë më të nxehtat të regjistruara ndonjëherë. Qytete si Parisi, Madridi dhe Roma kanë përjetuar temperatura mbi 45°C, duke rrezikuar jetën e të moshuarve dhe fëmijëve. Në Azi, përmbytjet në Pakistan dhe Bangladesh kanë zhvendosur miliona njerëz, duke krijuar kriza humanitare. Në Afrikë, rajoni i Sahelit po përjeton një thatësirë të gjatë, duke shtyrë miliona njerëz drejt migracionit. Në Amerikën Latine, zjarret në Amazonë po shkatërrojnë pyjet tropikale, duke ulur kapacitetin e planetit për të thithur dioksidin e karbonit.

COP 31 në Antalya, një moment vendimtar

Samiti i ardhshëm i klimës, COP 31 në Antalya, Turqi, pritet të jetë një pikë kthese. Vendet e zhvilluara do të diskutojnë për financimin klimatik prej 1.3 trilion dollarësh deri në vitin 2035, një fond i destinuar për vendet në zhvillim që janë më të ekspozuara ndaj pasojave të krizës. Ky financim është jetik për Afrikën, Azinë Jugore dhe Amerikën Latine, ku komunitetet e varfra nuk kanë kapacitetin ekonomik për t'u mbrojtur nga fatkeqësitë natyrore. Një tjetër temë e nxehtë është dalja graduale nga karburantet fosile. Shumë vende të pasura ende varen nga nafta dhe gazi, ndërsa vendet në zhvillim kërkojnë mbështetje për të kaluar drejt energjive të pastra.

Tokë, ujë dhe biodiversitet

Kriza klimatike nuk lidhet vetëm me temperaturat. Degradimi i tokës dhe humbja e biodiversitetit janë po aq alarmante. Në Mongoli, COP 17 për Shkretëtirëzimin do të fokusohet tek menaxhimi i mungesës së ujit dhe ruajtja e barishteve, ndërsa në Armeni, COP 17 për Biodiversitetin do të trajtojë mbrojtjen e ekosistemeve të rrezikuara. Pa tokë pjellore dhe pa ekosisteme të shëndetshme, siguria ushqimore globale vihet në pikëpyetje. Humbja e biodiversitetit nuk është vetëm një problem ekologjik, por edhe ekonomik, pasi shumë industri varen nga burimet natyrore.

Ekonomia nën presion

Pasojat e krizës klimatike po ndihen edhe në ekonomi. Sigurimet po përballen me humbje të paprecedenta, ndërsa inflacioni ushqimor po rritet për shkak të thatësirave dhe përmbytjeve. Shumë vende po përballen me dilema fiskale: si të investojnë në reziliencë klimatike pa rrezikuar stabilitetin ekonomik. Bankat qendrore po paralajmërojnë se kriza klimatike mund të sjellë një “shok financiar global”, duke destabilizuar tregjet dhe duke rritur pabarazitë sociale.

Tranzicioni energjetik

Megjithatë, ka edhe shenja shprese. Investimet në energji të pastër po rriten me ritme rekord. Vetëm sektori i energjisë diellore ka tërhequr mbi 500 miliardë dollarë investime këtë vit. Por tranzicioni energjetik sjell edhe tensione të reja gjeopolitike, pasi mineralet kritike të nevojshme për teknologjitë e gjelbra po bëhen objekt rivaliteti mes fuqive të mëdha. Kina kontrollon një pjesë të madhe të tregut të

Kriza Klimatike, sfida më e madhe e shekullit XXI

litiumit dhe kobaltit, ndërsa SHBA-të dhe BE-ja po kërkojnë alternativa për të shmangur varësinë.

Dimensioni social dhe politik

Kriza klimatike po ndikon edhe në stabilitetin politik. Migracioni klimatik është një realitet i ri: miliona njerëz po largohen nga zonat e prekura nga përmbytjet dhe thatësitat, duke krijuar tensione në vendet pritëse. Kjo po ushqen populizmin dhe konfliktet sociale. Në shumë vende, kriza klimatike po shihet si një kërcënim për demokracinë, pasi qeveritë që nuk arrijnë të mbrojnë qytetarët e tyre humbasin besimin publik.

Shembuj rajonalë dhe pasojat e tyre afatgjata

Ballkani dhe Mesdheu: Përmbytjet e shpeshta dhe valët e të nxehtit po dëmtojnë bujqësinë dhe turizmin, dy shtylla kryesore të ekonomisë së rajonit. Në Shqipëri, Greqi dhe Itali, përmbytjet dhe zjarret e fundit kanë shkatërruar mijëra hektarë tokë bujqësore, duke rritur varësinë nga importet e ushqimit. Turizmi, një sektor jetik për vendet mesdhetare, po përballet me sfida të reja: temperaturat ekstreme po i bëjnë qytetet e mëdha më pak tërheqëse për vizitorët, ndërsa erozioni bregdetar po kërcënon plazhet që janë burim kryesor të ardhurash. Në Ballkan, mungesa e infrastrukturës së përshtatshme e bën rajonin më të cënueshëm ndaj fatkeqësive natyrore, duke rritur kostot sociale dhe ekonomike.

SHBA: Zjarret në Kaliforni dhe uraganët në bregun lindor po testojnë kapacitetin e infrastrukturës amerikane. Çdo vit, miliarda dollarë shpenzohen për rindërtimin e zonave të shkatërruara, ndërsa kompanitë e sigurimeve po tërhiqen nga tregjet më të rrezikuara. Kjo po krijon një krizë të re sociale: qytetarët e thjeshtë nuk kanë më mundësi të sigurojnë shtëpitë e tyre, duke i lënë të pambrojtur përballë fatkeqësive. Për më tepër, kriza klimatike po ndikon edhe në politikën e brendshme amerikane, duke u bërë një temë e nxehtë në zgjedhje dhe duke polarizuar opinionin publik.

Kina: Përmbytjet në rajonin e Yangtze kanë zhvendosur

miliona njerëz, ndërsa ndotja e ajrit mbetet problem kronik. Megjithëse Kina po investon fuqishëm në energji të pastër, varësia nga qymyri dhe industrializimi i shpejtë po e përkeqësojnë situatën. Përmbytjet e mëdha jo vetëm që shkatërrojnë komunitete, por edhe dëmtojnë zinxhirët globalë të furnizimit, pasi Kina është prodhuesi kryesor i shumë mallrave. Kjo tregon se kriza klimatike nuk është vetëm një problem lokal, por ka pasoja të drejtpërdrejta në ekonominë botërore.

Afrika: Thatësitat në Sahel po shtyjnë miliona njerëz drejt migracionit, duke krijuar tensione rajonale dhe ndërkombëtare. Vendet e Afrikës Perëndimore po përballen me mungesë ushqimi, konflikte për burimet e pakta të ujit dhe rritje të dhunës. Migracioni klimatik nga Afrika drejt Evropës po rrit presionin politik dhe social në vendet pritëse, duke ushqyer populizmin dhe ndarjet shoqërore. Ky fenomen tregon se kriza klimatike nuk është vetëm një sfidë mjedisore, por edhe një faktor destabilizues për paqen dhe sigurinë globale.

Kriza klimatike është sfida më e madhe e shekullit XXI. Tejkalimi i kufirit 1.5°C nuk është thjesht një numër në një raport shkencor, por një paralajmërim për të ardhmen e njerëzimit. Çdo rajon i botës po përjeton pasojat në mënyra të ndryshme, por të gjitha kanë një gjë të përbashkët: ndikimet janë të thella, afatgjata dhe kërkojnë veprime urgjente. Vendimet që do të merren në COP 31 dhe samitet e tjera ndërkombëtare do të përcaktojnë nëse bota do të arrijë të kufizojë pasojat e krizës ose do të përballet me një realitet të ri, ku fatkeqësitë natyrore dhe pasiguria ekonomike do të bëhen pjesë e përditshmërisë.

Nëse bota dështon të veprojë, kriza klimatike nuk do të jetë më një temë diskutimi në konferenca ndërkombëtare, por një përditshmëri e dhimbshme për çdo qytetar të planetit. Dhe ky realitet nuk do të njohë kufij: nga fshatrat e Afrikës deri tek metropolet e Evropës, nga brigjet e SHBA-së deri tek qytetet industriale të Kinës, kriza klimatike do të prekë çdo aspekt të jetës sonë – ushqimin, shëndetin, ekonominë dhe sigurinë.

AI - Aleati i Madh apo Rreziku i Padukshëm?

Një udhëtim i gjatë mes potencialit të pafund, mangësive të rrezikshme dhe të ardhmes së paqartë të inteligjencës artificiale

Inteligjenca artificiale është bërë një nga temat më të diskutuara të kohës sonë, duke u shfaqur si një forcë që mund të ndryshojë rrënjësisht mënyrën se si jetojmë, punojmë dhe ndërveprojmë me botën. Deri tani kemi eksploruar disa aspekte të saj, duke nisur nga roli i AI-së në të mirë të njerëzimit, ku ajo shfaqet si një mjet i fuqishëm për mjekësinë, arsimin, ekonominë dhe mjedisin. Më pas kemi analizuar nevojën e domosdoshme për rregullim dhe korniza ligjore, sepse pa etikë dhe transparencë, fuqia e saj mund të kthehet në rrezik. Nuk mund të anashkalohet fakti që AI-ja ka mangësi të dukshme, si bias-i (paragjykim i trashëguar nga të dhënat mbi të cilat trajnohet një sistem), mungesa e transparencës dhe varësia nga të dhënat, të cilat e bëjnë të papërsosur dhe të rrezikshme nëse përdoret pa kujdes. Po aq shqetësues janë shembujt e shkeljeve nga chatbot-et, ku privatësia është cenuar, informacioni është manipuluar dhe përdoruesit janë ndikuar emocionalisht pa e kuptuar. Në këtë udhëtim kemi parë edhe parashikimet për të ardhmen e AI-së, ku optimizmi dhe skepticizmi përplasen, duke krijuar një tablo të paqartë mes shpresës dhe frikës. Së fundi, kemi sjellë shembuj të vërtetë të interaktivitetit virtual të AI-së, ku avatarët digjitalë, pasqyrat AR dhe sistemet e trajnimit virtual tregojnë se kjo teknologji nuk është më thjesht teori, por një realitet që po hyn në jetën e përditshme. Ky shkrim është një udhëtim i gjatë dhe i detajuar në botën e inteligjencës artificiale, ku çdo kapitull hap një dritare të re mbi mundësitë, rreziqet dhe të ardhmen e saj.

AI-ja në të mirë të njerëzimit

Inteligjenca artificiale është një nga arritjet më të mëdha të kohës sonë. Ajo ka potencialin të transformojë shoqërinë në çdo aspekt.

Në mjekësi, AI-ja përdoret për diagnostikim të hershëm të sëmundjeve, për personalizimin e trajtimeve dhe për parashikimin e epidemive. Algoritmet e saj mund të analizojnë miliona të dhëna klinike në pak sekonda, duke ndihmuar mjekët të marrin vendime më të sakta.

Në arsim, AI-ja mund të përshtatet me ritmin e çdo studenti, duke ofruar mësim të personalizuar. Kjo është veçanërisht e dobishme për studentët me nevojë të veçanta, të cilët shpesh mbeten pas në sistemet tradicionale.

Në mjedis, AI-ja ndihmon në parashikimin e ndryshimeve klimatike, në optimizimin e përdorimit të energjisë dhe në menaxhimin e burimeve natyrore. Kjo është jetike për të përballuar krizën klimatike.

Në ekonomi, AI-ja rrit produktivitetin përmes automatizimit, ul kostot dhe hap tregje të reja. Për shembull, shërbimet digjitale të personalizuar janë një sektor që po rritet me shpejtësi.

Nëse përdoret me mençuri, AI-ja mund të bëhet një nga aleatët më të fuqishëm të njerëzimit, duke ndihmuar në zgjidhjen e problemeve globale.

Rregullimi i AI-së dhe kornizat ligjore

Megjithëse AI-ja ka potencial të madh, pa rregullim ajo mund të kthehet në një mjet abuzimi.

Etika është themeli: përdorimi i të dhënave personale duhet të jetë i kufizuar dhe i mbrojtur. Pa etikë, AI-ja mund të shkelë privatësinë e individëve.

Transparenca është po aq e rëndësishme: algoritmet nuk mund të mbeten “kuti të zeza” që marrin vendime pa shpjegim. Përdoruesit duhet të kuptojnë pse një sistem mori një vendim.

Përgjegjësia duhet të jetë e qartë: kompanitë që përdorin AI-në duhet të mbajnë barrën e pasojave të vendimeve të saj. Nuk mund të lejohet që një vendim i gabuar të mbetet pa përgjegjës.

Standardet ndërkombëtare janë të domosdoshme: AI-ja nuk njeh kufij shtetërorë. Pa një kornizë globale, rreziku i abuzimit nga shtete ose kompani të fuqishme mbetet i lartë.

Rregullimi nuk duhet të pengojë inovacionin, por të sigurojë që inovacioni shërben për të mirën e përbashkët.

Mangësitë aktuale të AI-së

Edhe pse e fuqishme, AI-ja ka ende kufizime të mëdha:

Bias dhe diskriminim: algoritmet trashëgojnë paragjykimet e të dhënave mbi të cilat trajnohen. Kjo mund të çojë në diskriminim në rekrutime, kredi bankare apo vendime gjyqësore.

Mungesa e transparencës: shumë sisteme janë aq komplekse sa nuk shpjegojnë dot pse morën një vendim. Kjo krijon mosbesim tek përdoruesit.

Varësia nga të dhënat: cilësia e rezultateve varet nga cilësia e informacionit të futur. Nëse të dhënat janë të pasakta, edhe rezultatet do të jenë të pasakta.

Rreziku i manipulimit: AI-ja mund të përdoret për propagandë, mashtrime financiare ose dezinformim masiv.

Këto mangësi tregojnë se AI-ja nuk është ende një sistem i përsosur, por një teknologji në zhvillim që kërkon kujdes të vazhdueshëm.

Shembuj të shkeljeve nga chatbot-et

Chatbot-et shpesh kanë kaluar kufijtë pa u vënë re nga shumica e njerëzve:

Privatësia: disa chatbot-e kanë ruajtur bisedat e përdoruesve pa leje, duke i përdorur për trajnime të brendshme.

Dezinformimi: chatbot-et kanë gjeneruar informacione të pasakta, të cilat përdoruesit i kanë marrë si të vërteta.

Manipulimi emocional: disa chatbot-e kanë krijuar varësi emocionale tek përdoruesit, duke i bërë ata të ndihen sikur po komunikojnë me një person real.

Shfrytëzimi komercial: bisedat janë përdorur për reklama të fshehta ose për mbledhje të të dhënave që më pas shiten.

Shumica e njerëzve nuk i vënë re këto shkelje, sepse ndërveprimi duket i thjeshtë dhe i padëmshëm. Por pas skenës ndodhin procese të ndërlikuara që mund të kenë pasoja serioze

për privatësinë dhe sigurinë e individit.

E ardhmja e AI-së

E ardhmja e AI-së shihet në disa mënyra:

Optimiste: AI-ja do të ndihmojë në zgjidhjen e krizave globale, si ndryshimet klimatike, sëmundjet e pashërueshme dhe pabarazitë sociale. Mund të bëhet një mjet i fuqishëm për paqe dhe prosperitet.

Skeptike: ekziston frika që AI-ja të përqendrojë pushtetin tek pak kompani ose shtete, duke krijuar një oligarki teknologjike. Në këtë skenar, AI-ja mund të përdoret për kontroll dhe manipulim masiv.

Realiste: e ardhmja do të jetë një kombinim i të mirave dhe sfidave. Rregullimi, edukimi publik dhe transparenca do të jenë vendimtarë për të balancuar përfitimet me rreziqet.

Nëse shoqëria arrin të vendosë korniza të forta etike dhe ligjore, AI-ja mund të bëhet një nga aleatët më të mëdhenj të njerëzimit. Por nëse këto mungojnë, ekziston rreziku që AI-ja të kthehet në një mjet kontrolli dhe abuzimi.

Pasojat shoqërore të interaktivitetit virtual

Ky lloj interaktiviteti ka pasoja të mëdha për shoqërinë:

Demokratizim i shërbimeve: avatarët digjitalë mund të ofrojnë shërbime edhe në zona ku mungon stafi i specializuar.

Personalizim ekstrem: çdo përdorues merr një eksperiencë të përshtatur sipas nevojave të tij.

Rreziku i izolimit social: ndërveprimi me avatarë mund të zëvendësojë kontaktin njerëzor, duke krijuar një shoqëri më të distancuar.

Privatësia: çdo ndërveprim virtual gjeneron të dhëna që mund të përdoren për marketing ose analiza të sjelljes.

AI-ja ka potencial të madh për të mirën e njerëzimit.

Por ky potencial nuk mund të realizohet pa rregullim dhe pa etikë.

Mangësitë aktuale tregojnë se teknologjia është ende e papjekur.

AI-ja është një tren i shpejtë që tashmë ka nisur udhëtimin. Shoqëria ka dy zgjedhje: ose të hipë në tren dhe ta drejtojë, ose të mbetet në stacion duke parë trenin të largohet. Për ta drejtuar, nevojitet:

- Rregullim global që garanton etikë dhe transparencë.
- Edukimi i publikut që njerëzit të kuptojnë si funksionon AI-ja.
- Përgjegjësia e kompanive që të mos abuzojnë me fuqinë e teknologjisë.
- Përdorimi i mençur i interaktivitetit virtual, që të mos zëvendësojë kontaktin njerëzor, por ta plotësojë atë.

Nëse këto kushte plotësohen, AI-ja mund të bëhet një nga aleatët më të mëdhenj të njerëzimit, duke ndihmuar në zgjidhjen e krizave globale dhe në krijimin e një shoqërie më të drejtë, më të shëndetshme dhe më të zhvilluar.

Çfarë ndodh nëse AI-ja del jashtë kontrollit?

Nëse kushtet që përmendëm më parë — rregullimi global, edukimi publik, transparenca dhe përgjegjësia e kompanive — nuk plotësohen, atëherë ekziston rreziku real që AI-ja të dalë jashtë kontrollit. Ky skenar nuk është thjesht fantashkencë, por një mundësi që shumë ekspertë e kanë paralajmëruar. Le ta analizojmë në disa dimensione:

Rreziku i përqendrimit të pushtetit

Pa rregullim, AI-ja mund të kontrollohet nga një numër i vogël kompanish ose shtetesh. Kjo do të krijonte një oligarki teknologjike, ku vendimet globale do të varen nga interesat e

pak individëve.

Pasojë: pabarazi e thellë sociale dhe ekonomike, ku vetëm ata që kanë qasje në teknologji përfitojnë.

Shembull: një kompani që zotëron algoritme të avancuara mund të kontrollojë tregjet financiare ose të manipulojë opinionin publik në shkallë globale.

Manipulimi i informacionit dhe dezinformimi masiv

AI-ja ka aftësinë të gjenerojë tekste, imazhe dhe video të besueshme. Pa kontroll, kjo mund të përdoret për propagandë, mashtrime dhe manipulim politik.

Pasojë: shoqëria nuk do të dijë më të dallojë të vërtetën nga gënjeshtra.

Shembull: “deepfakes” që imitojnë figura publike duke thënë gjëra që kurrë nuk i kanë thënë, duke ndikuar zgjedhje, tregje ose marrëdhënie ndërkombëtare.

Shkelja e privatësisë dhe survejimi total

AI-ja pa rregullim mund të përdoret për survejim masiv. Çdo ndërveprim digjital, çdo lëvizje fizike mund të monitorohet dhe analizohet.

Pasojë: humbja e lirisë individuale dhe krijimi i një shoqërie të kontrolluar.

Shembull: sisteme të njohjes së fytyrës që përdoren për të ndjekur qytetarët në kohë reale, pa lejen e tyre.

Automatizimi i pakontrolluar dhe humbja e vendeve të punës

Nëse AI-ja përdoret vetëm për efikasitet ekonomik, pa politika mbrojtëse, miliona vende pune mund të zhduken.

Pasojë: papunësi masive, pabarazi sociale dhe tensione ekonomike.

Shembull: robotët dhe algoritmet që zëvendësojnë punëtorët në industri, transport, shërbime financiare dhe madje edhe në sektorin publik.

Rreziku i përdorimit ushtarak

Një nga skenarët më të frikshëm është përdorimi i AI-së në armë autonome. Pa kontroll, këto sisteme mund të marrin vendime për jetën dhe vdekjen pa ndërhyrje njerëzore.

Pasojë: konflikte të pakontrolluara, ku algoritmet vendosin fatin e popujve.

Shembull: dronë autonome që zgjedhin objektiva pa komandë direkte nga njeriu.

Humbja e kontrollit teknik

AI është një sistem që mëson dhe përshtatet. Nëse nuk ka mekanizma sigurie, mund të zhvillojë sjellje të paparashikuara.

Pasojë: algoritmet mund të marrin vendime që nuk i kupton as krijuesi i tyre.

Shembull: një sistem financiar që krijon strategji të rrezikshme, duke shkaktuar kolaps ekonomik.

Pasojat afatgjata të një AI-së jashtë kontrollit

Nëse këto skenarë realizohen, shoqëria mund të përballet me:

Krizë politike: humbja e besimit tek institucionet.

Krizë sociale: rritje e pabarazisë dhe konflikte mes klasave.

Krizë kulturore: humbja e dallimit mes realitetit dhe virtualitetit.

Krizë ekzistenciale: pyetja nëse njerëzimi do të mbetet i lirë apo do të kontrollohet nga algoritmet.

Nëse AI-ja del jashtë kontrollit, nuk do të jetë thjesht një problem teknologjik, por një krizë e plotë shoqërore, politike dhe etike. Kjo është arsyeja pse rregullimi, edukimi dhe transparenca nuk janë luks, por domosdoshmëri.

Nëse e shohim si metaforë: **AI-ja është një zjarr. Nëse e përdorim me kujdes, mund të na ngrohë dhe të na ndriçojë. Por nëse e lëmë të shpërthejë pa kontroll, mund të na djegë të gjithëve.**

TRE AKADEMI, NJË E ARDHME

A je gati për sfidën?

Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë ofrojnë **3 të drejta studimi** në Akademitë Ushtarake të Shteteve të Bashkuara të Amerikës:

WEST POINT — 1 kuotë

AKADEMIA USHTARAKE DETARE — 1 kuotë

AKADEMIA E FORCAVE AJRORE — 1 kuotë

Dije. Disiplinë. Liderhip. Karrierë.

Një mundësi për të studiuar në institucione prestigjioze të arsimit ushtarak amerikan dhe për të ndërtuar një të ardhme në shërbim të vendit.

SFIDO VETEN, NDËRTO TË ARDHMEN!

QENDRA E PERSONEL REKRUTIMIT

FORCAT E ARMATOSURA TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

<https://www.mod.gov.al/newsroom/njoftime/studente-brenda-jashte-vendit>